

Obsah časopisu Sociálne poistenie č. 1/2013

Výber poistného

Odvody z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru od 1. januára 2013

Dôchodkové poistenie

Zmeny v dôchodkovom poistení od 1. januára 2013

Nemocenské poistenie:

Nemocenské dávky – zmeny od 1. januára 2013

Poistenie v nezamestnanosti:

Vplyv poistenia v nezamestnanosti získaného z dohody na dávku v nezamestnanosti od 1. januára 2013

Úrazové poistenie:

Zmeny vyplývajúce z novely zákona o sociálnom poistení pre výkon úrazového poistenia

Lekárska posudková činnosť:

Chronická obštrukčná choroba pľúc

Poradňa:

Dávka v nezamestnanosti a neospravedlnená neprítomnosť v práci

Neuspokojené nároky z pracovného pomeru

Musím ako invalidný dôchodca požiadať o starobný dôchodok?

Práca po dovŕšení dôchodkového veku a osobný mzdový bod

Práca počas poberania predčasného dôchodku a jeho prepočet

Odvody z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru od 1. januára 2013

Do 31. decembra 2012 je fyzická osoba vykonávajúca práce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (ďalej len „dohodár“) zamestnancom len na účely úrazového a garančného poistenia, pričom zamestnávateľ z jeho odmeny platí len poistné na úrazové poistenie a poistné na garančné poistenie.

Od 1. januára 2013 sa aj dohodár stáva poistencom na účely sociálneho poistenia; stáva sa zamestnancom buď na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti alebo zamestnancom len na účely dôchodkového poistenia. Na posúdenie, či ide o dohodára, ktorý je zamestnancom na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti alebo zamestnancom len na účely dôchodkového poistenia, je rozhodujúce, či má právo (podľa textu dohody) na pravidelný mesačný príjem z dohody alebo na nepravidelný príjem, resp. či je poberateľom niektorej dôchodkovej dávky, resp. aký typ dohody má uzatvorený. Ak právny vzťah na základe dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru trvá kratšie ako jeden kalendárny mesiac, ide vždy o dohodu s nepravidelným príjmom.

Prihlasovanie dohodára

Dohodára prihlasuje zamestnávateľ do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia Sociálnej poisťovne na konkrétne poistenie pred vznikom ich povinného poistenia, najneskôr pred začatím výkonu činnosti zamestnanca – dohodára, a odhlasuje ich najneskôr v deň nasledujúci po zániku poistenia na tlačive Registračný list FO.

Ak vznikla dohoda pred 1. januárom 2013 a tento právny vzťah trvá aj po 31. decembri 2012, platí pre zamestnávateľa **predĺžená lehota na prihlásenie** zamestnanca na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti, resp. na dôchodkové poistenie (ktoré im vzniká od 1. januára 2013) **najneskôr do 31. januára 2013**. Táto „predĺžená“ lehota na prihlásenie dohodárov do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia neplatí pre dohody, ktorých dátum vzniku je po 31. decembri 2012. V týchto prípadoch zamestnávateľ plní prihlasovaciu povinnosť v lehote pred vznikom povinného poistenia, najneskôr pred začatím výkonu činnosti dohodára.

Príklad 1

Zamestnávateľ uzatvoril s fyzickou osobou odo dňa 27. novembra 2012 dohodu o vykonaní práce. Tohto dohodára zamestnávateľ prihlásil do registra poistencov Sociálnej poisťovne na účely

úrazového a garančného poistenia. Dohoda o vykonaní práce trvá aj po 31. decembri 2012. Ide o dohodu, z ktorej plynie právo na pravidelný mesačný príjem a dohodár nie je poberateľom žiadnej dôchodkovej dávky. Preto od 1. januára 2013 mu na základe tejto dohody o vykonaní práce vzniká povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti. Zamestnávateľ je povinný prihlásiť dohodára na povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti do registra poistencov Sociálnej poisťovne v „predĺženej lehote“ najneskôr do 31. januára 2013.

Príklad 2

Zamestnávateľ uzatvoril s fyzickou osobou od 15. januára 2013 dohodu o pracovnej činnosti, z ktorej dohodárovi plynie právo na nepravidelný príjem. Na základe tejto dohody o pracovnej činnosti vzniká dohodárovi povinné dôchodkové poistenie. Dohodára zamestnávateľ prihlási do registra poistencov Sociálnej poisťovne na povinné dôchodkové poistenie do 14. januára 2013, najneskôr pred začatím výkonu činnosti.

Príklad 3

Zamestnávateľ uzatvoril s fyzickou osobou 27. decembra 2012 dohodu o pracovnej činnosti s dátumom vzniku od 1. januára 2013 s tým, že dohodár začne vykonávať činnosť od 3. januára 2013. Dohodárovi má právo na nepravidelný príjem. Na základe dohody o pracovnej činnosti vzniká dohodárovi povinné dôchodkové poistenie od 1. januára 2013. Dohodára zamestnávateľ prihlási do registra poistencov Sociálnej poisťovne na povinné dôchodkové poistenie najneskôr do 3. januára 2013 do začiatku výkonu pracovnej činnosti. „Predĺžená lehota“ na prihlásenie do registra poistencov do 31. januára 2013 neplatí.

Dohodár, ktorý je od 1. januára 2013 povinne nemocensky poistený, povinne dôchodkovo poistený a povinne poistený v nezamestnanosti

Dohodár, ktorý má uzatvorenú **dohodu o vykonaní práce** alebo **dohodu o pracovnej činnosti**, má z nej právo na **pravidelný mesačný príjem** a **nie je poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku, resp. výsluhového dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku**, má od 1. januára 2013 právne postavenie zamestnanca na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti.

Tento dohodár bude platiť ako zamestnanec:

- poistné na nemocenské poistenie so sadzbou 1,4 % z vymeriavacieho základu (VZ),
- poistné na starobné poistenie so sadzbou 4 % z VZ,

- poistné na invalidné poistenie (ak nemá priznaný predčasný starobný dôchodok) so sadzbou 3 % z VZ,
- poistné na poistenie v nezamestnanosti (ak nemá priznaný predčasný starobný dôchodok) so sadzbou 1 % z VZ.

Zamestnávateľ za tohto dohodára bude platiť:

- poistné na nemocenské poistenie so sadzbou 1,4 % z VZ,
- poistné na starobné poistenie so sadzbou 14 % z VZ,
- poistné na invalidné poistenie (ak nemá priznaný predčasný starobný dôchodok) so sadzbou 3 % z VZ,
- poistné na poistenie v nezamestnanosti (ak nemá priznaný predčasný starobný dôchodok) so sadzbou 1 % z VZ,
- poistné do rezervného fondu solidarity so sadzbou 4,75 % z VZ,
- poistné na úrazové poistenie so sadzbou 0,8 % z VZ,
- poistné na garančné poistenie (za predpokladu, že zamestnávateľ je povinne garančne poistený) so sadzbou 0,25 % z VZ.

Zamestnávateľ tohto dohodára vykazuje na tlačive **Mesačný výkaz poistného a príspevkov**, so **splatnosťou poistného** na sociálne poistenie podľa dňa určeného na výplatu príjmov zamestnancov. Ak nie je taký deň určený, poistné je splatné v posledný deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, za ktorý sa platí poistné.

Povinné nemocenské poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dohodárovi zaniká priznaním starobného dôchodku, priznaním invalidného dôchodku, priznaním invalidného výsluhového dôchodku alebo dovŕšením dôchodkového veku poberateľa výsluhového dôchodku. **Pri tomto zániku poistenia zamestnávateľ neplní odhlasovaciu povinnosť.**

Príklad

Zamestnávateľ uzatvorí od 1. februára 2013 s fyzickou osobou, ktorá nie je poberateľom žiadnej z uvedených dôchodkových dávok, dohodu o pracovnej činnosti, z ktorej dohodárovi plyní právo na pravidelný mesačný príjem. Zamestnávateľ je povinný prihlásiť dohodára do registra poistencov Sociálnej poisťovne na povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti v lehote pred vznikom dohody, najneskôr pred začatím výkonu činnosti dohodára. Odmena dohodára za mesiac február 2013 je 350,00 eur. Poistné na sociálne poistenie za mesiac február 2013 vykáže zamestnávateľ v Mesačnom výkaze poistného a príspevkov a odvedie v lehote splatnosti určenej podľa dňa výplaty príjmov zamestnancov.

Tento dohodár bude platiť ako zamestnanec:

- poistné na nemocenské poistenie so sadzbou 1,4 % z 350,00 eur = 4,90 eur,
- poistné na starobné poistenie so sadzbou 4 % z 350,00 eur = 14,00 eur,
- poistné na invalidné poistenie so sadzbou 3 % z 350,00 eur = 10,50 eur,
- poistné na poistenie v nezamestnanosti so sadzbou 1 % z 350,00 eur = 3,50 eur,
- spolu – 32,90 eur.

Zamestnávateľ za tohto dohodára bude platiť:

- poistné na nemocenské poistenie so sadzbou 1,4 % z 350,00 eur = 4,90 eur,
- poistné na starobné poistenie so sadzbou 14 % z 350,00 eur = 49,00 eur,
- poistné na invalidné poistenie so sadzbou 3 % z 350,00 eur = 10,50 eur,
- poistné na poistenie v nezamestnanosti so sadzbou 1 % z 350,00 eur = 3,50 eur,
- poistné do rezervného fondu solidarity so sadzbou 4,75 % z 350,00 eur = 16,62 eur,
- poistné na úrazové poistenie so sadzbou 0,8 % z 350,00 eur = 2,80 eur,
- poistné na garančné poistenie so sadzbou 0,25 % z 350,00 eur = 0,87 eur,
- spolu – 88,19 eur.

Dohodár, ktorý je od 1. januára 2013 len povinne dôchodkovo poistený

Dohodár je len povinne dôchodkovo poistený:

- ak má uzatvorenú dohodu o vykonaní práce alebo dohodu o pracovnej činnosti a má z nej **nepravidelný príjem**,
- ak má uzatvorenú dohodu o vykonaní práce alebo dohodu o pracovnej činnosti a je **poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku alebo výsluhového dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku**, či už s pravidelným mesačným príjmom alebo nepravidelným príjmom,
- ak má uzatvorenú **dohodu o brigádnickej práci študenta** buď s pravidelným mesačným príjmom alebo nepravidelným príjmom (okrem dohody, ktorú si určil na výnimku z poistenia, ak mesačný príjem alebo priemerný mesačný príjem z dohody nepresiahne sumu 66 eur/155 eur).

Dohodár ako zamestnanec na účely dôchodkového poistenia bude platiť:

- poistné na starobné poistenie (sadzba 4 % z VZ) a
- poistné na invalidné poistenie (sadzba 3 % z VZ; toto poistné platí, ak nie je vyňatý z tejto povinnosti).

Jeho zamestnávateľ bude platiť:

- poistné na starobné poistenie (sadzba 14 % z VZ),
- poistné na invalidné poistenie (sadzba 3 % z VZ; toto poistné platí, ak nie je vyňatý z tejto povinnosti),
- poistné do rezervného fondu solidarity (sadzba 4,75 % z VZ),
- poistné na úrazové poistenie (sadzba 0,8 % z VZ) a
- poistné na garančné poistenie (sadzba 0,25 % z VZ, za predpokladu, že je zamestnávateľ povinne garančne poistený).

Zamestnávateľ vykazuje tohto dohodára buď na tlačive **Mesačný výkaz poistného a príspevkov**, a to ak má pravidelný mesačný príjem, alebo na tlačive **Výkaz poistného a príspevkov**, ak má nepravidelný príjem.

Ak má dohodár **pravidelný mesačný príjem**, je **splatnosť poistného** určená podľa dňa určeného na výplatu príjmov zamestnancov (ak nie je taký deň určený, poistné je splatné najneskôr v posledný deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, za ktorý sa platí poistné). Ak má dohodár **nepravidelný príjem**, je poistné splatné do ôsmeho dňa druhého kalendárneho mesiaca, nasledujúceho po mesiaci, v ktorom právny vzťah zanikol.

Príklad

Zamestnávateľ uzatvoril odo dňa 3. decembra 2012 s fyzickou osobou, ktorá je poberateľom starobného dôchodku dohodu o vykonaní práce, z ktorej dohodárovi plyní právo na pravidelný mesačný príjem. Zamestnávateľ prihlásil tohto dohodára do registra Sociálnej poisťovne na účely úrazového a garančného poistenia. Táto dohoda trvá aj po 31. decembri 2012. Keďže ide o poberateľa starobného dôchodku, z tejto dohody bude od 1. januára 2013 len dôchodkovo poistený (nebude nemocensky poistený a poistený v nezamestnanosti). Zamestnávateľ je povinný prihlásiť tohto dohodára do registra poistencov Sociálnej poisťovne na povinné dôchodkové poistenie v „predĺženej“ lehote do 31. januára 2013. Odmena dohodára za mesiac január 2013 je 350,00 eur. Poistné na sociálne poistenie za mesiac január 2013 vykáže zamestnávateľ v Mesačnom výkaze poistného a príspevkov a odvedie v lehote splatnosti určenej podľa dňa výplaty príjmov zamestnancov.

Tento dohodár bude za január 2013 platiť ako zamestnanec:

- *poistné na starobné poistenie so sadzbou 4 % z 350,00 eur = 14,00 eur,*
- *poistné na invalidné poistenie neplatí, nakoľko je mu priznaný starobný dôchodok.*

Zamestnávateľ za takéhoto dohodára bude za január 2013 platiť:

- poistné na starobné poistenie so sadzbou 14 % z 350,00 eur = 49,00 eur,
- poistné na invalidné poistenie neplatí, nakoľko je dohodárovi priznaný starobný dôchodok,
- poistné do rezervného fondu solidarity so sadzbou 4,75 % z 350,00 eur = 16,62 eur,
- poistné na úrazové poistenie so sadzbou 0,8 % z 350,00 eur = 2,80 eur,
- poistné na garančné poistenie so sadzbou 0,25 % z 350,00 eur = 0,87 eur,
- spolu – 69,29 eur.

Dohodár s nepravidelným príjmom

Podľa novely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), účinnnej od 1. januára 2013, schválenej parlamentom dňa 27. novembra 2012, je vymeriavací základ dohodára s nepravidelným príjmom určený ako **priemerný mesačný príjem z tohto právneho vzťahu** (§ 139c ods.1) dohodára, t. j. podiel súčtu všetkých zúčtovaných príjmov z dohody a počtu mesiacov trvania právneho vzťahu dohody. Dohodár s nepravidelným príjmom má tiež **špeciálnu splatnosť poistného**, a to do ôsmeho dňa druhého kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom právny vzťah dohody zanikol. Zamestnávateľ vykazuje vymeriavacie základy a poistné za dohodára s nepravidelným príjmom na tlačive Výkaz poistného a príspevkov. Počas trvania dohody s nepravidelným príjmom, zamestnávateľ neplatí poistné a tohto dohodára nevykazuje, urobí tak až po zániku právneho vzťahu dohody.

Príklad

Zamestnávateľ uzatvoril odo dňa 1. januára 2013 s fyzickou osobou dohodu o vykonaní práce, z ktorej dohodárovi plyní právo na nepravidelný príjem. Keďže ide o dohodu s nepravidelným príjmom, z tejto dohody bude dohodár od 1. januára 2013 len dôchodkovo poistený (nebude nemocensky poistený a poistený v nezamestnanosti). Dohoda je ukončená dňom 31. mája 2013. Odmena je dohodárovi zúčtovaná dvakrát po 400,00 eur. Vymeriavací základ tohto dohodára určí zamestnávateľ ako priemerný mesačný príjem nasledovne:

$(400,00 \text{ eur} + 400,00 \text{ eur}) : 5 = 160,00 \text{ eur} = \text{vymeriavací základ pre každý mesiac trvania dohody.}$

Poistné za január až máj 2013 vykáže zamestnávateľ vo Výkaze poistného a príspevkov a odvedie do 8. júla 2013.

Tento dohodár bude za január až máj 2013 platiť ako zamestnanec:

- poistné na starobné poistenie so sadzbou 4 % zo 160,00 eur = 6,40 eur,
- poistné na invalidné poistenie so sadzbou 3 % zo 160,00 eur = 4,80 eur,
- spolu – 11,20 eur za každý mesiac trvania dohody,

Dňa 8. júla 2013 teda zamestnanec zaplatí poistné spolu 56,00 eur (11,20 eur x 5 mesiacov).

Zamestnávateľ za dohodára bude za január až máj 2013 platiť:

- poistné na starobné poistenie so sadzbou 14 % zo 160,00 eur = 22,40 eur,
- poistné na invalidné poistenie so sadzbou 3 % zo 160,00 eur = 4,80 eur,
- poistné do rezervného fondu solidarity so sadzbou 4,75 % zo 160,00 eur = 7,60 eur,
- poistné na úrazové poistenie so sadzbou 0,8 % zo 160,00 eur = 1,28 eur,
- poistné na garančné poistenie so sadzbou 0,25 % zo 160,00 eur = 0,40 eur,
- spolu – 36,48 eur za každý mesiac trvania dohody,

Dňa 8. júla 2013 teda zamestnávateľ zaplatí poistné spolu 182,40 eur (36,48 eur x 5 mesiacov).

Možnosť žiaka a študenta neplatiť poistné z určenej dohody o brigádnickej práci študenta

Podľa novely zákona o sociálnom poistení, účinnej od 1. januára 2013, ktorá bola parlamentom schválená dňa 27. novembra 2012, bude mať žiak a študent možnosť určenia jednej svojej dohody o brigádnickej práci študentov, z ktorej nebude povinne dôchodkovo poistený, ak jeho príjem z takto určenej dohody nepresiahne stanovené sumy na rok 2013 (66 eur, 155 eur). Ak má žiak alebo študent uzatvorených viac dohôd o brigádnickej práci študentov, určí si bude môcť na uvedený účel iba jednu. To znamená, že zo všetkých ostatných dohôd bude dohodár povinne poistený a bude z nich platiť poistné na sociálne poistenie.

Podmienky pre výnimku z dôchodkového poistenia sú teda nasledovné:

- typ dohody - dohoda o brigádnickej práci študenta,
- určenie tejto dohody žiakom alebo študentom,
- nepresiahnutie hraničného mesačného príjmu z tejto dohody.

Hraničná suma na neplatenie poistného na dôchodkové poistenie a poistného do rezervného fondu solidarity bude v roku 2013 určená nasledovne. Pre žiaka a študenta do 18 rokov (vrátane celého kalendárneho mesiaca, v ktorom dovŕšil dohodár 18 rokov) je táto hraničná suma **66 eur**, pre ostatných žiakov a študentov platí hraničná suma **155 eur**.

Výnimku z dôchodkového poistenia pri dohode o brigádnickej práci študenta si žiak a študent **určuje písomne u svojho zamestnávateľa**, s ktorým má túto dohodu o brigádnickej práci študentov uzatvorenú, spolu s čestným vyhlásením, že si na rovnaký účel neurčil žiadnu inú dohodu. V kalendárnom mesiaci si takto môže určiť iba jednu dohodu. Ak dohodár určí na uvedený účel viac dohôd na kalendárny mesiac, hrozí mu od Sociálnej poisťovne **pokuta**.

Z určenej dohody v prípade nepresiahnutia príjmu nad hraničnú sumu nebude žiak alebo študent ani nemocensky poistený, ani dôchodkovo poistený a ani poistený v nezamestnanosti, to znamená, že dohodár ako zamestnanec nebude platiť poistné na sociálne poistenie. Bude sa považovať naďalej za **zamestnanca len na účely úrazového a garančného poistenia a zamestnávateľ z jeho odmeny bude platiť len poistné na úrazové poistenie (sadzba 0,8 % z VZ) a poistné na garančné poistenie (sadzba 0,25 % z VZ).**

Ak mesačný príjem, resp. priemerný mesačný príjem žiaka, resp. študenta z určenej dohody o brigádnickej práci študentov **presiahne stanovenú hraničnú sumu** (66 eur/155 eur), **vznikne mu povinné dôchodkové poistenie**, a to od prvého dňa kalendárneho mesiaca, za ktorý jeho mesačný príjem presiahol stanovenú sumu, najskôr od vzniku dohody. **Vymeriavací základ na platenie poistného na dôchodkové poistenie a poistného do rezervného fondu solidarity** pri určenej dohode o brigádnickej práci študentov v prípade vzniku dôchodkového poistenia bude **znížený o hraničnú sumu 66 eur, resp. 155 eur**. Vymeriavací základ zamestnávateľa na účely úrazového a garančného poistenia nebude znížený o hraničné sumy 66 eur, resp. 155 eur. Takto vzniknuté povinné dôchodkové poistenie zanikne posledným dňom kalendárneho mesiaca, za ktorý jeho mesačný príjem naposledy presiahol hraničnú sumu, najneskôr skončením dohody o brigádnickej práci študentov.

Ak vznikne povinné dôchodkové poistenie pri určenej dohode z dôvodu presiahnutia príjmu nad hraničnú sumu, bude mať zamestnávateľ špeciálnu lehotu na prihlásenie žiaka, resp. študenta na dôchodkové poistenie. Pri pravidelnom mesačnom príjme z dohody, bude mať zamestnávateľ povinnosť prihlásiť dohodára na dôchodkové poistenie v lehote splatnosti poistného za kalendárny mesiac, za ktorý presiahol príjem hraničnú sumu. Pri nepravidelnom príjme z dohody, bude mať zamestnávateľ povinnosť prihlásiť dohodára na dôchodkové poistenie do ôsmeho dňa druhého kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom právny vzťah dohody o brigádnickej práci študentov zanikol.

Príklad 1

Žiak strednej školy, ktorý má 17 rokov, má v roku 2013 uzatvorené 3 dohody o brigádnickej práci študentov. Žiak si určí jednu z nich na výnimku z povinného dôchodkového poistenia. Jeho mesačný príjem z tejto dohody za celý čas jej trvania je 50 eur mesačne, teda nepresiahne sumu 66 eur. Z tejto určenej dohody zamestnávateľ platí len poistné na úrazové a garančné poistenie. Zo zvyšných dvoch dohôd o brigádnickej práci študenta je žiak povinne dôchodkovo poistený, z mesačných odmien 200 eur z jednej dohody a zo 150 eur z druhej dohody platí poistné na starobné a invalidné poistenie a zamestnávateľ poistné na starobné poistenie, invalidné poistenie, poistné do rezervného fondu solidarity, poistné na úrazové a garančné poistenie.

Príklad 2

Študent vysokej školy, ktorý má 23 rokov, má od 1. februára 2013 uzatvorenú dohodu o brigádnickej práci študenta. Študent si určí túto dohodu na výnimku z povinného dôchodkového poistenia. Ide o dohodu s pravidelným mesačným príjmom. Jeho mesačný príjem z tejto dohody za február, marec a apríl 2013 je v sume 130 eur. To znamená, že za tieto kalendárne mesiace neprekročil hraničnú sumu 155 eur a teda nebol dôchodkovo poistený. Za tieto mesiace z jeho odmeny zamestnávateľ platí len poistné na úrazové a garančné poistenie, spolu v sume 1,36 eur mesačne. Od mája 2013 jeho mesačný príjem stúpol na 200 eur. To znamená, že tomuto študentovi od 1. mája 2013 vzniklo povinné dôchodkové poistenie. Keďže má túto dohodu študent „určenú“, ale presiahol hraničnú sumu 155 eur, jeho vymeriavací základ za máj 2013 na platenie poistného na dôchodkové poistenie bude znížený o 155 eur, teda bude v sume 45 eur. Na úrazové a garančné poistenie je vymeriavací základ neznížený, v sume 200 eur. Za máj 2013 už zamestnanec platí poistné na starobné a invalidné poistenie spolu v sume 3,15 eur, jeho zamestnávateľ poistné na starobné a invalidné poistenie, poistné do rezervného fondu solidarity, poistné na úrazové a garančné poistenie, spolu v sume 11,88 eur.

Príjem z dohody, zúčtovaný po zániku právneho vzťahu dohody

Pri zúčtovaní príjmu zo závislej činnosti povinne poistenému dohodárovi s pravidelným mesačným príjmom po zániku dohody, sa takto zúčtovaný príjem na účely určenia vymeriavacieho základu rozpočíta na kalendárne mesiace trvania poistenia v poslednom kalendárnom roku trvania povinného poistenia (najskôr za obdobie od 1. januára 2013). Z takto určeného vymeriavacieho základu platí dohodár aj zamestnávateľ poistné na sociálne poistenie. Príjem zúčtovaný po zániku dohody a poistné z neho plynúce vykazuje zamestnávateľ na tlačive Výkaz poistného a príspevkov. Splatnosť poistného z príjmu po zániku dohody je daná do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bol príjem zúčtovaný.

Príklad

Dohoda o pracovnej činnosti s právnom na pravidelný mesačný príjem trvala od 1. januára 2013 do 31. mája 2013. Za jún 2013, teda za kalendárny mesiac po zániku dohody, zamestnávateľ zúčtuje dohodárovi príjem v sume 500 eur. Tento príjem sa rozpočíta na mesiace január 2013 až máj 2013 ako vymeriavací základ, pričom na každý mesiac pripadne 100 eur, čo je vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie pre mesiace január až máj 2013. Poistné z takto určeného vymeriavacieho základu zamestnávateľ vykáže vo Výkaze poistného a príspevkov a odvedie do 8. augusta 2013.

Mgr. Andrea Zahoranová,
odbor výberu poistného,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Zmeny v dôchodkovom poistení od 1. januára 2013

Dňa 1. januára 2013 nadobudli účinnosť ustanovenia zákona č. 252/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktoré v oblasti dôchodkového poistenia, okrem iného, prinášajú zmenu v úprave priemerného osobného mzdového bodu a zmeny súvisiace s rozšírením okruhu osôb, ktoré sú zamestnancami na účely dôchodkového poistenia.

1. PRIEMERNÝ OSOBNÝ MZDOVÝ BOD

Priemerný osobný mzdový bod je spolu s aktuálnou dôchodkovou hodnotou a obdobím dôchodkového poistenia jednou z troch základných veličín, ktorá vstupuje do výpočtu jednotlivých dôchodkových dávok.

Priemerný osobný mzdový bod predstavuje podiel súčtu osobných mzdových bodov v rozhodujúcom období (ktorým sú v zásade kalendárne roky 1984 a nasledujúce) a obdobia dôchodkového poistenia v rozhodujúcom období. Priemerný osobný mzdový bod vyjadruje pomer medzi vymeriavacími základmi poistenca a priemernou mzdou v národnom hospodárstve Slovenskej republiky v jednotlivých kalendárnych rokoch rozhodujúceho obdobia. Ak poistenec mal mesačné vymeriavacie základy na úrovni priemernej mzdy v národnom hospodárstve Slovenskej republiky, jeho priemerný osobný mzdový bod bude približne 1.

A. HODNOTA PRIEMERNÉHO OSOBNÉHO MZDOVÉHO BODU PRED ÚPRAVOU JE NIŽŠIA AKO 1

Úprava priemerného osobného mzdového bodu podľa právnych predpisov účinných pred 1. januárom 2013: Podľa § 63 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2004 do 31. decembra 2005 sa k priemernému osobnému mzdovému bodu v hodnote nižšej ako 1,0 pripočítalo z rozdielu medzi hodnotou 1 a priemerným osobným mzdovým bodom v roku 2004 – 60%, v roku 2005 – 40% a v roku 2006 - 20 %. Od roku 2007 sa už priemerný osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 1 nemal upravovať.

Právna úprava, ktorá nadobudla účinnosť od 1. januára 2006, však zmenila percento, o ktoré sa priemerný osobný mzdový bod upravoval a predĺžila obdobie, v ktorom sa priemerný osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 1 upravuje a to tak, že v roku 2006 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu pripočítalo 36 % z rozdielu medzi hodnotou jedna a hodnotou priemerného osobného mzdového bodu, pričom percento sa postupne každoročne znižovalo o 4% a od 1. januára 2015 sa priemerný mzdový bod v hodnote nižšej ako 1 nemal upravovať vôbec.

Právnou úpravou účinnou od 1. januára 2011 sa stanovilo percento úpravy takéhoto priemerného osobného mzdového bodu na 16 % (a to bez obmedzenia aj do nasledujúcich kalendárnych rokov).

Právna úprava účinná od 1. januára 2013: Od 1. januára 2013 sa opäť bude percento úpravy priemerného osobného mzdového bodu v jednotlivých rokoch priznania dôchodku meniť. Podľa ustanovenia § 63 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 sa pripočíta v roku 2013 z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1 - 17 %. Toto percento sa bude každoročne zvyšovať o 1%, pričom jeho rast sa zastaví v roku 2018 na 22%. Uvedené percento, teda zvýšenie o 22 % z rozdielu medzi hodnotou 1 a hodnotou priemerného osobného mzdového bodu, sa na úpravu priemerného osobného mzdového bodu bude používať aj pri priznávaní dôchodkových dávok v nasledujúcich rokoch. Hodnota priemerného osobného mzdového bodu sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor.

Príklad úpravy priemerného osobného mzdového bodu, ktorého hodnota je 0,6321:

V roku 2012 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 16 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 16 \% = \mathbf{0,058864} + 0,6321 = 0,690964 = \mathbf{0,6910}$$

V roku 2013 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 17 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 17 \% = \mathbf{0,062543} + 0,6321 = 0,694643 = \mathbf{0,6947}$$

V roku 2014 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 18 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 18 \% = \mathbf{0,066222} + 0,6321 = 0,698322 = \mathbf{0,6984}$$

V roku 2015 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 19 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 19 \% = \mathbf{0,069901} + 0,6321 = 0,702001 = \mathbf{0,7021}$$

V roku 2016 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 20 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 20 \% = \mathbf{0,07358} + 0,6321 = 0,70568 = \mathbf{0,7057}$$

V roku 2017 sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 21 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 21 \% = \mathbf{0,077259} + 0,6321 = 0,709359 = \mathbf{0,7094}$$

V roku 2018 a nasledujúcich sa k hodnote priemerného osobného mzdového bodu nižšej ako 1 pripočíta 22 % z rozdielu medzi priemerným osobným mzdovým bodom a hodnotou 1.

$$1 - 0,6321 = 0,3679 \times 22 \% = \mathbf{0,080938} + 0,6321 = 0,713038 = \mathbf{0,7131}$$

B. HODNOTA PRIEMERNÉHO OSOBNÉHO MZDOVÉHO BODU PRED ÚPRAVOU JE 1,25 A VYŠŠIA

Úprava priemerného osobného mzdového bodu podľa právnych predpisov účinných pred 1. januárom 2013: Podľa § 63 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2004 do 31. decembra 2005 sa priemerný osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 1,25 započítal v celej výške. Z hodnoty od 1,25 do 3 sa započítavalo v roku 2004 – 40%, v roku 2005 – 60 % a v roku 2006 – 80 %. Od roku 2007 sa mal priemerný osobný mzdový bod v hodnote od 1,25 do 3 započítavať v celej výške.

Právna úprava, ktorá nadobudla účinnosť od 1. januára 2006, zmenila percento, o ktoré sa priemerný osobný mzdový bod upravoval a predĺžila obdobie, v ktorom sa priemerný osobný mzdový bod v hodnote 1,25 a vyššej upravoval, a to tak, že v roku 2006 sa započítalo 64 % z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do 3 a percento sa malo postupne každoročne zvyšovať o 4% a od 1. januára 2015 sa priemerný osobný mzdový bod nemal upravovať vôbec.

Právna úprava účinná od 1. januára 2011 stanovila percento úpravy priemerného osobného mzdového bodu na 84%, a to v kalendárnom roku 2011 a nasledujúcich kalendárnych rokoch.

Právna úprava účinná od 1. januára 2013: Od 1. januára 2013 sa opäť bude percento úpravy priemerného osobného mzdového bodu v jednotlivých rokoch meniť. Podľa § 63 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov hodnota priemerného osobného mzdového bodu nižšia ako 1,25 sa započíta v celej výške a z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do 3 sa započítava v roku 2013 – 80 %. Toto percento sa bude každoročne znižovať o 4%, pričom sa zastaví v roku 2018 na 60%. Uvedené percento bude platiť aj v nasledujúcich rokoch.

Nový spôsob stanovenia priemerného osobného mzdového bodu sa bude používať na výpočet každej dôchodkovej dávky, ktorej dátum priznania bude po 31. decembri 2012.

Príklad úpravy priemerného osobného mzdového bodu, ktorého hodnota je 2,8574

V roku 2012 sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do hodnoty 3 započíta **84 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 84 \% = \mathbf{1,350216} + 1,24999999 = 2,60021599 = \mathbf{2,6003}$$

V roku 2013 sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do hodnoty 3 bude započítavať **80 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 80 \% = \mathbf{1,285920} + 1,24999999 = 2,53591999 = \mathbf{2,5360}$$

V roku 2014 sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do hodnoty 3 bude započítavať **76 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 76 \% = \mathbf{1,221624} + 1,24999999 = 2,47162399 = \mathbf{2,4717}$$

V roku 2015 sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do hodnoty 3 bude započítavať **72 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 72 \% = \mathbf{1,157328} + 1,24999999 = 2,40732799 = \mathbf{2,4074}$$

V roku 2016 sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do hodnoty 3 bude započítavať **68 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 68 \% = \mathbf{1,093032} + 1,24999999 = 2,34303199 = \mathbf{2,3431}$$

V roku 2017 sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu od 1,25 do hodnoty 3 bude započítavať **64 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 64 \% = \mathbf{1,028736} + 1,24999999 = 2,27873599 = \mathbf{2,2788}$$

V roku 2018 a nasledujúcich sa z hodnoty priemerného osobného mzdového bodu POMB od 1,25 do hodnoty 3 bude započítavať **60 %**.

$$2,8574 - 1,24999999 = 1,60740001 \times 60 \% = \mathbf{0,964440} + 1,24999999 = 2,21443999 = \mathbf{2,2145}$$

2. NÁROK NA PREDČASNÝ STAROBNÝ DÔCHODOK A JEHO VÝPLATU POISTENCOV, KTORÍ SÚ POVINNE DÔCHODKOVO POISTENÍ AKO ZAMESTNANCI Z DÔVODU, ŽE VYKONÁVAJÚ ČINNOSŤ NA ZÁKLADE DOHODY O PRACOVNEJ ČINNOSTI ALEBO DOHODY O VYKONANÍ PRÁCE

Od 1. januára 2013 sú zamestnancami na účely dôchodkového poistenia aj osoby v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti a to bez ohľadu na to, či z týchto dohôd majú právo na pravidelný alebo nepravidelný príjem. Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca im podľa § 293ck ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. vzniká od 1. januára 2013, ak tento právny vzťah vznikol pred 1. januárom 2013. Ak vznikol tento právny vzťah až od 1. januára 2013 alebo od neskoršieho dátumu, povinné dôchodkové poistenie vznikne týmto dňom.

Dôsledkom vzniku povinného dôchodkového poistenia týchto osôb je skutočnosť, že s účinnosťou od 1. januára 2013 sa mení aj posudzovanie nároku na výplatu ich predčasného starobného dôchodku. Existencia dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti totiž neumožňuje poistencovi poberať predčasný starobný dôchodok. Do 31. decembra 2012 výkon tejto činnosti neovplyvňoval nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, pretože táto činnosť nezakladala povinné dôchodkové poistenie.

2.1. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku poistenca, ktorý vykonával činnosť na základe dohody pred 1. januárom 2013 a vykonáva ju naďalej

Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca vzniká podľa § 293ck ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. od 1. januára 2013.

2.1.1. Priznanie predčasného starobného dôchodku

Ak poistenec žiada priznať predčasný starobný dôchodok po 31. decembri 2012 a k dátumu, od ktorého žiada o jeho priznanie, je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec, nárok na výplatu mu podľa § 67 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z. nevznikne. V uvedenom prípade nevznikne ani nárok na predčasný starobný dôchodok, nakoľko nie je možné určiť jeho sumu, ktorej minimálna výška je jednou z podmienkou nároku na predčasný starobný dôchodok. Určiť sumu predčasného starobného dôchodku nie je možné z dôvodu, že jedným z činiteľov vstupujúcich do jej výpočtu je aktuálna dôchodková hodnota, ktorá platí ku dňu vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku.

2.1.2. Trvanie nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku

Podľa § 293cl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. poberateľovi predčasného starobného dôchodku priznaného podľa zákona účinného do 31. decembra 2012, ktorý nedovŕši dôchodkový vek do 28. februára 2013 a je od 1. januára 2013 povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec z dôvodu, že je v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti (vznik povinného dôchodkového poistenia od 1. januára 2013 podľa § 293ck ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z.), pričom toto poistenie trvá po 28. februári 2013, zanikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od najbližšieho výplatného termínu dôchodku po 28. februári 2013.

Príklad: Poberateľovi predčasného starobného dôchodku (predčasný starobný dôchodok bol priznaný od 15. augusta 2012), ktorý dovŕši dôchodkový vek 30. augusta 2013, sa predčasný starobný dôchodok vypláca 10. deň v kalendárnom mesiaci. Poberateľ predčasného starobného dôchodku vykonáva činnosť na základe dohody o vykonaní práce od 15. novembra 2012 a činnosť na základe tejto dohody vykonáva aj po 31. decembri 2012. Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca mu vznikne od 1. januára 2013. Ak bude jeho povinné dôchodkové poistenie zamestnanca trvať aj po 28. februári 2013, zanikne mu nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od 10. marca 2013.

Ak takýto poistenec dovŕši dôchodkový vek do 28. februára 2013, nárok na výplatu dôchodku (odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku už starobného) mu nezanikne. Predčasný starobný dôchodok je podľa § 69 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z. po dovŕšení dôchodkového veku starobným dôchodkom. Znamená to, že dovŕšením dôchodkového veku má už

poistenec, ktorému sa vyplácal predčasný starobný dôchodok, nárok na výplatu starobného dôchodku. Existencia povinného dôchodkového poistenia neovplyvňuje nárok na výplatu starobného dôchodku. Ak poistenec dovŕši dôchodkový vek do 28. februára 2013, nárok na výplatu dôchodku (odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku už starobného) trvá nepretržite naďalej bez ohľadu na to, či mu zaniklo povinné dôchodkové poistenie zamestnanca pred 1. marcom 2013 alebo nie.

Príklad: Poberateľovi predčasného starobného dôchodku (predčasný starobný dôchodok bol priznaný od 15. augusta 2012), ktorý dovŕši dôchodkový vek 15. februára 2013, sa predčasný starobný dôchodok vypláca 10. deň v kalendárnom mesiaci. Poberateľ predčasného starobného dôchodku vykonáva činnosť na základe dohody o vykonaní práce od 15. novembra 2012 a činnosť na základe tejto dohody vykonáva aj po 31. decembri 2012. Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca mu vznikne od 1. januára 2013. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku mu nezanikne, ale 15. februára 2013 sa jeho predčasný starobný dôchodok stane starobným dôchodkom a od tohto dátumu bude trvať nárok na jeho výplatu.

Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nezanikne ani vtedy, ak povinné dôchodkové poistenie zamestnanca zanikne pred 1. marcom 2013.

Príklad: Poberateľovi predčasného starobného dôchodku (predčasný starobný dôchodok bol priznaný od 15. augusta 2012), ktorý dovŕši dôchodkový vek 15. februára 2013, sa predčasný starobný dôchodok vypláca 10. deň v kalendárnom mesiaci. Poberateľ predčasného starobného dôchodku vykonáva činnosť na základe dohody o vykonaní práce od 15. novembra 2012 a činnosť na základe tejto dohody vykonáva aj po 31. decembri 2012. Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca mu vznikne od 1. januára 2013. Dohoda o vykonaní práce zanikla 20. februára 2013, čím mu týmto dňom zanikne povinné dôchodkové poistenie zamestnanca a nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku mu nezanikne.

2.1.3. Zastavenie výplaty predčasného starobného dôchodku, ak nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká od výplatného termínu po 28. februári 2013

Sociálna poisťovňa zastaví výplatu predčasného starobného dôchodku tým poberateľom predčasného starobného dôchodku, ktorí nebudú do 28. februára 2013 odhlásení z povinného dôchodkového poistenia. Výplata predčasného starobného dôchodku sa zastaví na základe údajov, ktoré má Sociálna poisťovňa vo svojom informačnom systéme.

Z toho vyplýva, že skupina poberateľov predčasného starobného dôchodku, ktorí chcú naďalej pracovať na dohodu o vykonaní práce alebo dohodu o pracovnej činnosti, nemusí vo vzťahu k

Sociálnej poisťovni vykonať žiadne úkony na to, aby im výplatu predčasného starobného dôchodku zastavila. Za zamestnanca podáva odhlášku z dôchodkového poistenia jeho zamestnávateľ najneskôr v deň nasledujúci po zániku dôchodkového poistenia. Pretože dôchodky sa vyplácajú mesačne vopred, marcovú výplatu predčasného starobného dôchodku zariaďuje Sociálna poisťovňa už vo februári. Aby výplatu predčasného starobného dôchodku nezastavila, odporúča sa podať odhlášku z dôchodkového poistenia do polovice februára 2013. Iba pri podaní odhlášky z dôchodkového poistenia v tomto termíne môže Sociálna poisťovňa zabezpečiť neprerušenú výplatu predčasného starobného dôchodku.

Poberatelia predčasného starobného dôchodku, za ktorých zamestnávateľ v uvedenom termíne nepodá odhlášku z dôchodkového poistenia, budú mať zastavenú výplatu predčasného starobného dôchodku od marca 2013. Zákon určuje iba konečný termín, dokedy je potrebné podať odhlášku z dôchodkového poistenia. Nič teda nebráni tomu, aby zamestnávateľ podal odhlášku vopred, ak už vie, že dôjde k ukončeniu povinného dôchodkového poistenia zamestnanca.

Ak sa následne zistí, taktiež z údajov nachádzajúcich sa v informačnom systéme Sociálnej poisťovne, že poberateľ predčasného starobného dôchodku bol z dôchodkového poistenia odhlásený neskôr, avšak pred 1. marcom 2013, znamená to, že nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nezanikol. Sociálna poisťovňa bez akéhokoľvek podnetu zo strany dôchodcu uvoľní výplatu predčasného starobného dôchodku. V takýchto prípadoch samozrejme poberateľ predčasného starobného dôchodku má nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku aj v mesiaci marec 2013. Ak nie je možné z časových dôvodov uvoľniť výplatu predčasného starobného dôchodku tak, aby bol vyplatený obvyklým spôsobom vo výplatnom termíne, poukáže sa mu splátka predčasného starobného dôchodku, ktorá mu patrí za tento mesiac, dodatočne.

Príklad: *Poberateľ predčasného starobného dôchodku, ktorému sa dôchodok vypláca v hotovosti, sa rozhodol, že chce naďalej poberať dôchodok, a preto sa so svojím zamestnávateľom dohodne, že 28. februára 2013 jeho dohoda o pracovnej činnosti skončí.*

Zamestnávateľ podá odhlášku z dôchodkového poistenia 20. februára 2013, v ktorej uvedie, že dôchodkové poistenie zamestnanca zanikne 28. februára 2013. Pretože v čase, keď bola odhláška doručená Sociálnej poisťovni a spracovaná v jej informačných systémoch, už bolo zastavenie výplaty predčasného starobného dôchodku od výplatného termínu v marci 2013 zo strany Sociálnej poisťovne zrealizované, uvoľní sa pravidelná výplata predčasného starobného dôchodku od výplatného termínu v apríli 2013 a marcová splátka sa mu poukáže poštovým peňažným poukazom.

Obrátiť sa na Sociálnu poisťovňu so žiadosťou o uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku je potrebné iba vtedy, ak poistencovi zaniklo dôchodkové poistenie pred 1. marcom 2013, a napriek tomu sa mu výplata dôchodku od výplatného termínu v apríli 2013 neuvoľnila (napr. preto, že zamestnávateľ si nesplnil povinnosť podať odhlášku z dôchodkového poistenia).

2.2. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku poistenca, ktorý je v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti najskôr od 1. januára 2013

Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca vzniká dňom vzniku právneho vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti.

2.2.1. Vznik nároku výplatu predčasného starobného dôchodku

Ak poistenec žiada priznať predčasný starobný dôchodok po 31. decembri 2012 a k dátumu, od ktorého žiada o jeho priznanie je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec, nárok na výplatu mu podľa § 67 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z. nevznikne.

2.2.2. Trvanie nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku

Podľa § 67 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z. poberateľovi predčasného starobného dôchodku, ktorému pracovnoprávny vzťah na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti vznikol po 31. decembri 2012, zanikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od výplatného termínu nasledujúceho po vzniku povinného dôchodkového poistenia, a to bez ohľadu na to, kedy bol predčasný starobný dôchodok priznaný.

Príklad: Poberateľovi predčasného starobného dôchodku, ktorý sa vypláca 8. deň v mesiaci, vzniklo povinné dôchodkové poistenie zamestnanca z dôvodu uzatvorenia dohody o vykonaní práce 15. januára 2013. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku mu zanikne od 8. februára 2013.

Ak poistenec dovŕši dôchodkový vek do najbližšieho výplatného termínu dôchodku splatného po vzniku dôchodkového poistenia (resp. po 28. februári 2011), nedochádza k zastaveniu výplaty dôchodku, pretože k dátumu, od ktorého mal zaniknúť nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, už trvá nárok na výplatu starobného dôchodku.

2.2.3. Zastavenie výplaty predčasného starobného dôchodku, ak nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniká od najbližšieho výplatného termínu po vzniku

povinného dôchodkového poistenia zamestnanca

Sociálna poisťovňa tiež zastaví výplatu predčasného starobného dôchodku automaticky na základe prihlásenia na dôchodkové poistenie zamestnávateľom, ktoré eviduje vo svojom informačnom systéme. Treba však rešpektovať aj povinnosť uloženú v § 227 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z., čiže v lehote 8 dní oznámiť zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na nárok na dávku a jej výplatu.

Ak poistenec dovŕši dôchodkový vek do najbližšieho výplatného termínu dôchodku splatného po vzniku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca, nedochádza k zastaveniu výplaty dôchodku, pretože k dátumu, od ktorého mal zaniknúť nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, už trvá nárok na výplatu starobného dôchodku.

2.3. Vznik nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku (starobného dôchodku)

Poistencom, ktorým zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku pre vznik alebo existenciu povinného dôchodkového poistenia podľa § 67 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z., opäť vzniká nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, ak o uvoľnenie výplaty dôchodku požiadajú odo dňa nasledujúceho po dni zániku dôchodkového poistenia. Pretože dňom dovŕšenia dôchodkového veku sa predčasný starobný dôchodok stáva starobným dôchodkom, od tohto dňa vzniká poistencovi, ktorému zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku v dôsledku existencie povinného dôchodkového poistenia, nárok na výplatu starobného dôchodku. V tomto prípade je ďalšie trvanie dôchodkového poistenia irelevantné.

Príklad: Poberateľke predčasného starobného dôchodku zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku z dôvodu vzniku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca od 8. mája 2013. Po skončení dohody o pracovnej činnosti (zániku povinného dôchodkového poistenia) 30. júna 2013 jej vznikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od 1. júla 2013. Zároveň môže požiadať o zvýšenie predčasného starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia získané po priznaní predčasného starobného dôchodku.

Príklad: Poberateľovi predčasného starobného dôchodku zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku z dôvodu vzniku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca od 24. mája 2013. Ku dňu dovŕšenia dôchodkového veku (20. augusta 2013) a naďalej aj po tomto dni bol povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec. Nárok na výplatu starobného dôchodku mu vznikne od 20. augusta 2013 napriek tomu, že je stále povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec (nedošlo k skončeniu dohody o pracovnej činnosti). Zvýšiť starobný dôchodok za obdobie dôchodkového poistenia získané po priznaní predčasného starobného dôchodku bude možné najskôr odo dňa nasledujúceho zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca.

2.4. Uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku (starobného dôchodku)

Skutočnosť, že opätovne vznikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, však neznamená, že Sociálna poisťovňa ho začne vyplácať bez akéhokoľvek úkonu zo strany poistenca.

Podľa § 109 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok nároku na dôchodkovú dávku a nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o vyplácanie dôchodkovej dávky.

Z toho vyplýva, že jednou z podmienok vzniku nároku na výplatu dôchodkovej dávky (teda aj nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku alebo starobného dôchodku), je podanie žiadosti o jeho vyplácanie.

Na podanie žiadosti o uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku (starobného dôchodku) nie je určené žiadne predpísané tlačivo. Napriek tomu Sociálna poisťovňa bude v prílohe každého rozhodnutia o zastavení výplaty predčasného starobného dôchodku zasielať tlačivo, ktoré je možné na tieto účely použiť. Tlačivo bude zverejnené aj na internetovej stránke Sociálnej poisťovne.

Žiadosť o uvoľnenie výplaty môže samozrejme poistenec podať aj inak než na uvedenom tlačive, avšak z jej obsahu musí byť zrejmé, že poistenec sa domáha uvoľnenia výplaty dôchodku.

Po opätovnom vzniku nároku na výplatu dôchodkovej dávky sa táto podľa § 82 ods. 16 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. zvýši za každý príslušný kalendárny rok, v ktorom sa dôchodková dávka nevyplácala. Zvyšuje sa vždy o príslušné percento stanovené opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovuje percento zvýšenia dôchodkových dávok v jednotlivých kalendárnych rokoch.

Príklad: Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zanikol 16. mája 2013. Ku dňu

zániku nároku sa predčasný starobný dôchodok vyplácal v sume 317,20 eura mesačne. Po dovíšení dôchodkového veku (20. februára 2014) poistenec požiadava o uvoľnenie výplaty starobného dôchodku, ktorý sa mu začne vyplácať v sume zvýšenej o ustanovenú sumu zvýšenia predčasného starobného dôchodku v roku 2014.

2.5. Zúčtovanie sumy predčasného starobného dôchodku vyplatenej po zániku nároku na jeho výplatu

Kedže nie vždy je možné zastaviť výplatu predčasného starobného dôchodku odo dňa, od ktorého zaniká nárok na jeho výplatu, teda od najbližšieho výplatného termínu

- po vzniku dôchodkového poistenia alebo
- po 28. februári 2013,

sumy vyplatenej po zániku nároku na výplatu sa zúčtujú podľa § 112 ods. 10 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 543/2010 Z. z. (ak nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zanikol od najbližšieho výplatného termínu po vzniku dôchodkového poistenia) alebo podľa § 293bc ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. (ak nárok na výplatu predčasného

starobného dôchodku zanikol od najbližšieho výplatného termínu po 28. februári 2013) so sumami dôchodku, na ktorého výplatu poistencovi vznikne nárok.

Keďže nie je špecifikované, so sumami ktorých dôchodkových dávok je možné zúčtovať sumy predčasného starobného dôchodku vyplatené po zániku nároku na jeho výplatu, je tieto možné zúčtovať so sumami ktorejkoľvek dôchodkovej dávky, na výplatu ktorej poistencovi vznikne nárok (napr. s vdovským alebo vdoveckým dôchodkom).

Ak suma dôchodku, na ktorého výplatu vznikol nárok, prevyšuje sumy vyplatené na predčasnom starobnom dôchodku, poistencovi sa po vykonaní zúčtovania poukáže rozdiel medzi sumou dôchodku, na ktorého výplatu vznikol nárok a vyplatenými sumami na predčasnom starobnom dôchodku za obdobie od vzniku dôchodkového poistenia.

Ak zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, zúčtujú sa sumy neprávom vyplatené na predčasnom starobnom dôchodku od najbližšej splátky predčasného starobného dôchodku splatnej po 28. februári 2013 so sumami dôchodkovej dávky, na ktorej výplatu vznikne nárok.

Príklad: Poberateľovi predčasného starobného dôchodku zanikol nárok na jeho výplatu od 14. apríla 2013. Ku dňu zániku nároku na výplatu sa predčasný starobný dôchodok vyplácal v sume 369,20 eura mesačne. Výplata predčasného starobného dôchodku bola zastavená až od 14. mája 2013. Po zániku dôchodkového poistenia poistenec (13. novembra 2013) požiadal o uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku a jeho zvýšenie za získané obdobie dôchodkového poistenia. Odo dňa opätovného vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku, od 14. novembra 2013, bola suma predčasného starobného dôchodku 374,50 eura mesačne. Poistencovi sa za mesiac november 2013 vyplatí suma 5,30 eura ($374,50 - 369,20$) a až od 14. decembra 2013 sa bude predčasný starobný dôchodok vyplácať v sume 374,50 eura mesačne.

Ak suma dôchodku, na ktorého výplatu vznikol nárok, je nižšia alebo rovná sumám vyplateným na predčasnom starobnom dôchodku, poistencovi sa po vykonaní zúčtovania prvý raz vyplatí dôchodok za mesiac, v ktorom súčet súm nevyplatených dôchodkov je vyšší ako suma vyplatená na predčasnom starobnom dôchodku.

Príklad: Poberateľke predčasného starobného dôchodku zanikol nárok na jeho výplatu od 16. mája 2013. Ku dňu zániku nároku na výplatu sa predčasný starobný dôchodok vyplácal v sume 584,60 eura mesačne. Výplata predčasného starobného dôchodku bola zastavená od 16. júna 2013. Po smrti manžela (20. augusta 2013) vznikol poistenke nárok na vdovský dôchodok a jeho výplatu v sume 390,60 eura mesačne.

Suma vdovského dôchodku za obdobie od 20. augusta 2013 do 15. septembra 2013 je po zaokrúhlení 338,60 eura ($390,60 \times 0,8667$). Vdovský dôchodok sa prvýkrát vyplatí v plnej sume 16. októbra 2013 a

z vdovského dôchodku za obdobie od 20. augusta 2013 do 15. októbra 2013 sa vyplátí 144,60 eura (729,20 – 584,60).

2.6. Zúčtovanie súm vyplatených na predčasnóm starobnom dôchodku za obdobie „krátkodobého“ trvania povinného dôchodkového poistenia zamestnanca

Podľa § 67 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 525/2012 Z. z., ak poberateľ predčasného starobného dôchodku bol povinne poistený ako zamestnanec, avšak nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku mu od najbližšieho výplatného termínu predčasného starobného dôchodku po vzniku povinného dôchodkového poistenia nezanikol z dôvodu, že k zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca došlo ešte pred týmto termínom, sumy vyplatené na predčasnóm starobnom dôchodku za obdobie

- od vzniku povinného dôchodkového poistenia
- do zániku povinného dôchodkového poistenia

sa zúčtujú so sumami dôchodkovej dávky, na výplatu ktorej vznikne nárok po zániku tohto povinného dôchodkového poistenia.

Znamená to, že ak poberateľovi predčasného starobného dôchodku vznikne po 31. decembri 2013 povinné dôchodkové poistenie zamestnanca a toto poistenie mu zanikne pred najbližším výplatným termínom predčasného starobného dôchodku nasledujúcim po vzniku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca, suma vyplatená na predčasnóm starobnom dôchodku patriaca za obdobie, počas ktorého trvalo povinné dôchodkové poistenie zamestnanca a to napriek tomu, že nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nezanikol. Sumy vyplatené na predčasnóm starobnom dôchodku sa teda budú zúčtovávať aj v prípadoch krátkodobého trvania povinného dôchodkového poistenia zamestnanca, ktoré poberateľ predčasného starobného skončil pred najbližším výplatným termínom splátky predčasného starobného dôchodku nasledujúcim po jeho vzniku.

Príklad: *Poberateľovi predčasného starobného dôchodku, ktorý sa vypláca 10. dňa v mesiaci v sume 500,00 Eur mesačne, vznikne povinné dôchodkové poistenie zamestnanca od 20. apríla 2013 a zanikne 5. mája 2013 (teda skôr, ako zanikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku). Zo sumy dôchodku, ktorá bude vyplatená v budúcnosti, sa zúčtuje suma 250,00 Eur (teda časť z mesačnej sumy predčasného starobného dôchodku pripadajúca na 15 dní obdobia dôchodkového poistenia).*

Mgr.Ľudmila Grauzelová,
odbor metodického riadenia a opravných prostriedkov,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nemocenské dávky – zmeny od 1. januára 2013

V súvislosti s novelou zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ktorá nadobúda účinnosť od 1. januára 2013, dôjde v oblasti nemocenských dávok k niekoľkým zmenám. Viac sa o nich dočítate v nasledujúcich riadkoch.

Nárok na nemocenské dávky budú mať aj zamestnanci – dohodári

S účinnosťou od 1. januára 2013 sa **rozširuje okruh fyzických osôb, ktoré majú postavenie zamestnanca na účely nemocenského poistenia**, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti. Do tohto okruhu budú patriť aj **fyzické osoby, ktoré majú pravidelný mesačný príjem na základe dohody o vykonaní práce alebo na základe dohody o pracovnej činnosti, ak nie sú poberateľmi niektorej dôchodkovej dávky** (starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení alebo invalidného výsluhového dôchodku, resp. výsluhového dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov).

Títo zamestnanci - dohodári budú mať za predpokladu splnenia zákonom stanovených podmienok nárok na nemocenské dávky rovnako ako ostatní zamestnanci.

Príklad:

Peter vykonáva prácu pre zamestnávateľa na základe dohody o pracovnej činnosti od 1. januára 2010. Vzhľadom k tomu, že zamestnancom – dohodárom je aj po 31. decembri 2012, má pravidelný mesačný príjem a nepoberá žiadnu dôchodkovú dávku, od 1. januára 2013 mu vznikne povinné nemocenské poistenie zamestnanca. Ak Petrovi vznikne dočasná pracovná neschopnosť po 31. decembri 2012, bude mať nárok na nemocenské. Ak by mu dočasná pracovná neschopnosť vznikla pred 1. januárom 2013, nárok na nemocenské by nemal, pretože v tom čase ešte nebol povinne nemocensky poistený.

Zmena pri určovaní rozhodujúceho obdobia zamestnanca

Zmeny nastanú v tzv. **čakacej lehote 90 dní**, ktorá bola zavedená od 1. januára 2011.

Kým doteraz sa zisťovalo, či zamestnancovi u aktuálneho zamestnávateľa nemocenské poistenie trvalo najmenej 90 dní, od 1. januára 2013 sa bude zisťovať, či zamestnanec dosiahol u aktuálneho zamestnávateľa najmenej **90 dní, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie.**

Nebude teda podstatný počet dní trvania nemocenského poistenia, ale počet dní platenia poistného na nemocenské poistenie. Do 90-dňovej čakacej lehoty sa nezapočíta obdobie vylúčenia povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie (napr. obdobie dočasnej pracovnej neschopnosti) ani obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia.

Ak zamestnanec 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie u aktuálneho zamestnávateľa nedosiahne, rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu bude kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky. Prihliadať sa bude iba na vymeriavacie základy na platenie poistného na nemocenské poistenie, ktoré zamestnanec v predchádzajúcom kalendárnom roku dosiahol u iných zamestnávateľov. Tento princíp bol zavedený od 1. januára 2011 a zostáva zachovaný. Pribudne však **d ďalšia podmienka**.

Na to, aby bolo možné pri výpočte výšky nemocenskej dávky vychádzať z vymeriavacích základov dosiahnutých u iných zamestnávateľov, musí zamestnanec v **predchádzajúcom kalendárnom roku u iných zamestnávateľov dosiahnuť najmenej 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie**. Ani v tomto prípade sa do 90 dní nezapočíta obdobie vylúčenia povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia. Ak zamestnanec v predchádzajúcom kalendárnom roku 90 dní platenia poistného u iných zamestnávateľov nedosiahne, výška nemocenskej dávky sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

Podmienka 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie sa teda bude od 1. januára 2013 skúmať dvakrát. Najskôr u aktuálneho zamestnávateľa a ak ju zamestnanec nesplní, tak aj v predchádzajúcom roku u iných zamestnávateľov.

Príklad

Zamestnancovi vznikol pracovný pomer 1. septembra 2012. V období od 15. septembra 2012 do 31. decembra 2012 bol dočasne práceneschopný, mal preto vylúčenú povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie. Od 5. februára 2013 si z povinného nemocenského poistenia zamestnanca uplatní nárok na ošetrovné z dôvodu potreby ošetrovania chorého syna. Pri posúdení nároku na ošetrovné sa bude skúmať, či zamestnanec dosiahol 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie u aktuálneho zamestnávateľa. Hoci nemocenské poistenie u aktuálneho zamestnávateľa trvalo viac ako 90 dní, táto podmienka splnená nebude. Zamestnanec dosiahol len 49 dní platenia poistného na nemocenské poistenie (14 dní – september 2012, 31 dní – január 2013 a 4 dni – február 2013). Rozhodujúcim obdobím preto bude celý rok 2012. Výpočet výšky nemocenskej dávky – ošetrovného bude závisieť od toho, či zamestnanec v roku 2012 mal iných zamestnávateľov a či u nich dosiahol aspoň 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie. Z uvedeného dôvodu môžu nastať tieto situácie:

- A) *Zamestnanec bol zamestnaný u iného zamestnávateľa od 1. februára 2012 do 31. augusta 2012, pričom celé toto obdobie je obdobím platenia poistného na nemocenské poistenie*

(spolu 213 dní). Nakoľko zamestnanec v roku 2012 u iného zamestnávateľa dosiahol 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie, pri výpočte výšky ošetrovného sa bude vychádzať z vymeriavacích základov dosiahnutých u iného zamestnávateľa.

- B) *Zamestnanec bol zamestnaný u iného zamestnávateľa od 1. júla 2012 do 31. augusta 2012 (spolu 62 dní). Nakoľko zamestnanec u iného zamestnávateľa nedosiahol 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie, pri výpočte výšky ošetrovného sa bude vychádzať z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.*

Zmena pri určovaní pravdepodobného denného vymeriavacieho základu

Výška nemocenskej dávky sa v zákonom stanovených prípadoch určuje z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

Od 1. januára 2013 zákon definuje **štyri zákonné situácie, kedy sa pre určenie výšky nemocenskej dávky použije pravdepodobný denný vymeriavací základ:**

- 1) poistenec v rozhodujúcom období nemá vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie,
- 2) rozhodujúcim obdobím zamestnanca je predchádzajúci kalendárny rok z dôvodu nesplnenia podmienky 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie a v tomto rozhodujúcom období zamestnanec u iných zamestnávateľov nedosiahol 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie,
- 3) povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky v deň vzniku tohto nemocenského poistenia, okrem vzniku nemocenského poistenia z dôvodu skončenia jeho prerušenia,
- 4) dobrovoľne nemocensky poistená osoba bola nepretržite dobrovoľne nemocensky poistená menej ako 26 týždňov pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky.

Od 1. januára 2013 sa zmení princíp určovania pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

Pravdepodobný denný vymeriavací základ **určený z minimálneho vymeriavacieho základu** na platenie poistného na nemocenské poistenie **sa porovná** s pravdepodobným denným vymeriavacím základom **určeným z predpokladaného príjmu**, t. j. z príjmu, ktorý by zamestnanec dosiahol v mesiaci, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky. Pre výpočet výšky nemocenskej dávky sa **použije** ten pravdepodobný denný vymeriavací základ, **ktorý je nižší**.

Ak dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky vznikne v období **od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013**, pravdepodobný denný vymeriavací základ na určenie výšky nemocenskej dávky **určený z minimálneho vymeriavacieho základu** bude **13,1000 EUR**.

Príklad

Zamestnancovi - dohodárovi vznikne dočasná pracovná neschopnosť dňa 13. februára 2013. Výška nemocenského sa má určiť z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu, pretože povinné nemocenské poistenie mu vzniklo 1. januára 2013 a ide o jeho prvé nemocenské poistenie.

- A) *Predpokladaný príjem zamestnanca - dohodára za mesiac február 2013 je 150 EUR. Pravdepodobný denný vymeriavací základ určený z predpokladaného príjmu je 5,0000 EUR (jedna tridsatina zo sumy 150 EUR). Nakoľko takto určený pravdepodobný denný vymeriavací základ je nižší ako pravdepodobný denný vymeriavací základ určený z minimálneho vymeriavacieho základu (13,1000 EUR), výška nemocenského sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu 5,0000 EUR. Mesačná výška nemocenského (za 31 dní) by bola v sume 85,30 EUR.*
- B) *Predpokladaný príjem zamestnanca - dohodára za mesiac február 2013 je 600 EUR. Pravdepodobný denný vymeriavací základ určený z predpokladaného príjmu je 20,0000 EUR (jedna tridsatina zo sumy 600 EUR). Nakoľko takto určený pravdepodobný denný vymeriavací základ je vyšší ako pravdepodobný denný vymeriavací základ určený z minimálneho vymeriavacieho základu (13,1000 EUR), výška nemocenského sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu 13,1000 EUR. Mesačná výška nemocenského (za 31 dní) by bola v sume 223,40 EUR.*

Výnimkou budú zamestnanci a povinne nemocensky poistené samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré v celom rozhodujúcom období nemali vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie výlučne z týchto dôvodov:

- a) **poberanie materského,**
- b) **prerušenie povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky alebo**
- c) **prerušenie povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby, ktorá má nárok na rodičovský príspevok.**

Pravdepodobný denný vymeriavací základ sa v takom prípade určí **z predpokladaného príjmu** a nebude sa porovnávať s pravdepodobným denným vymeriavacím základom určeným z minimálneho vymeriavacieho základu.

Ak zamestnanec alebo povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba časť rozhodujúceho obdobia nemali vymeriavací základ z iného dôvodu, výnimka sa na nich vzťahovať nebude.

Príklad

Zamestnankyňa nastúpila dňa 13. marca 2013 na materskú dovolenku (6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu) a od tohto dňa si uplatnila nárok na materské. Zamestnaná je od 1. januára 2007. V období od 19. júna 2010 do 31. decembra 2010 poberala materské a od 1. januára 2011 do 31. januára 2013 čerpala rodičovskú dovolenku a z tohto dôvodu mala prerušené povinné nemocenské poistenie zamestnankyne. V rozhodujúcom období od 1. januára 2012 do 31. decembra 2012 nemala vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie, preto sa výška

materského určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu. Vzhľadom k tomu, že vymeriavací základ v rozhodujúcom období nedosiahla v dôsledku prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky, pravdepodobný denný vymeriavací základ sa určí z predpokladaného príjmu za mesiac marec 2013.

Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Vplyv poistenia v nezamestnanosti získaného z dohody na dávku v nezamestnanosti od 1. januára 2013

Povinné poistenie v nezamestnanosti vzniká po 31. decembri 2012 nielen na základe pracovných zmlúv, ale už aj z dohôd o vykonaní práce mimo pracovného pomeru. Poistenie v nezamestnanosti vznikne na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, nikdy nie z dohody o brigádnickej práci študentov. Poistení v nezamestnanosti budú iba tí dohodári, ktorých príjem bude pravidelný, pretože pri nepravidelnom odmeňovaní budú poistení iba dôchodkovo. Tieto skutočnosti budú mať svoje následky aj v oblasti dávok v nezamestnanosti - či už z pohľadu vzniku nároku na túto dávku alebo z pohľadu určenia výšky dávky v nezamestnanosti. V praktických príkladoch sa budeme venovať jednotlivým životným situáciám, ktoré môžu nastať pre pravidelne mesačne odmeňovaných dohodárov s ohľadom na skutočnosť, či sú alebo nie sú zároveň v pracovnom pomere alebo či čerpajú rodičovskú dovolenku.

Povinné poistenie v nezamestnanosti pre dohodárov od 1. januára 2013

Aj na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti vzniká od 1. januára 2013 povinné poistenie v nezamestnanosti. V prípade výkonu zárobkovej činnosti na základe týchto dohôd v období pred 1. januárom 2013 povinné poistenie v nezamestnanosti nevzniklo. Takýto zamestnanci boli chránení iba proti pracovným úrazom, chorobám z povolania a garančne a to z dôvodu, že ich zamestnávateľ platil poistné na úrazové poistenie a garančné poistenie.

Od 1. januára 2013 vznikne zamestnancom vykonávajúcim prácu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti balík poistenia nemocenského, dôchodkového a v nezamestnanosti alebo iba poistenie dôchodkové. Rozhodujúcou skutočnosťou pre určenie, či bude zamestnanec z dohody poistený v celom sociálnom balíku alebo iba dôchodkovo, je pravidelnosť jeho odmeňovania. **V prípade dosahovania nepravidelného príjmu vznikne**

zamestnancovi iba povinné dôchodkové poistenie. Iba dohoda o vykonaní práce alebo dohoda o pracovnej činnosti, z ktorej je zamestnanec pravidelne mesačne odmeňovaný, zakladá povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako celok.

Pokiaľ dôjde k **súbehu** povinného poistenia v nezamestnanosti založeného na základe pracovnej zmluvy a povinného poistenia v nezamestnanosti na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, **bude takéto obdobie poistenia v nezamestnanosti ako doba zohľadnené iba jeden krát**. Pri určení výšky dávky v nezamestnanosti sa bude príjem dosahovaný na základe pracovnej zmluvy a odmena z dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti **sčítavať** a to až do maximálneho ohraničenia vymeriavacieho základu na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti.

Bez ohľadu na to, či bola dohoda s pravidelným mesačným odmeňovaním uzavretá medzi zamestnávateľom a zamestnancom pred 1. januárom 2013 alebo až 1. januára 2013, povinné sociálne poistenia zamestnanca vzniknú najskôr 1. januára 2013. Ak dohoda o vykonaní práce alebo dohoda o pracovnej činnosti vznikla a aj zanikla pred kalendárnym rokom 2013, nemá to vplyv na sociálne poistenie zamestnanca, pretože dohody pred rokom 2013 povinné sociálne poistenia zamestnancom nezakladali.

Z pohľadu povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca treba konštatovať, že **takéto poistenie nikdy nevznikne na základe dohody o brigádnickej práci študentov a ani žiakovi strednej školy a študentovi vysokej školy pri praktickom vyučovaní v období odbornej (výrobnej) praxe**. Taktiež nie každá dohoda o vykonaní práce alebo dohoda o pracovnej činnosti zakladá povinné sociálne poistenie zamestnanca, pretože **povinné sociálne poistenie nevznikne poberateľovi starobného dôchodku, invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku a ani poberateľovi invalidného výsluhového dôchodku, ak dovŕšil dôchodkový vek**. Poistenie v nezamestnanosti vo všeobecnosti **sa nevzťahuje na zamestnancov podľa osobitného predpisu** (napr. sudca, prokurátor), **obvinených vo väzbe, odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody a osobám s priznaným dôchodkom** (starobným, predčasným starobným, invalidným z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % a invalidným pri osobách s dovŕšeným dôchodkovým vekom).

V súvislosti s možnosťou súbehu vedenia fyzickej osoby v evidencii uchádzačov o zamestnanie a súčasného dosahovania príjmu zo zárobkovej činnosti platí do 31. decembra 2012, že uchádzač o zamestnanie si môže zárobkovou činnosťou privyrobiť maximálne 143,40 EUR mesačne. Od januára 2013 by táto možnosť mala byť naďalej zachovaná s tým, že suma, ktorú môže evidovaný nezamestnaný zarábať a pritom si zachovať svoju evidenciu, sa primerane zvýši. V praxi tak môžu vznikať situácie, že klient bude súčasne poberať dávku v nezamestnanosti zo svojho predchádzajúceho poistenia a zároveň získavať ďalšiu dobu poistenia výkonom zárobkovej činnosti s nižším príjmom.

Vznikajúce povinné poistenie v nezamestnanosti na základe dohôd bude mať svoj dopad aj pri posudzovaní nároku na dávku v nezamestnanosti. V tejto súvislosti môžu v praxi vznikať rôzne situácie. V ďalších riadkoch si priblížime niektoré vytypované prípady s opisom ich možného dopadu na dávku v nezamestnanosti.

1. Pracovný pomer prechádzajúci z roku 2012 do roku 2013 a vznik dohody v roku 2013

Fyzická osoba má kontinuálny pracovný pomer od roku 2002 u jedného zamestnávateľa. Z tohto pracovného pomeru je povinne poistená v nezamestnanosti až do 14. marca 2013, kedy jej pracovný pomer skončí.

So svojím zamestnávateľom uzavrie dohodu o vykonaní práce odo dňa 9. januára 2013, pričom si so zamestnávateľom dohodnú pravidelné mesačné odmeňovanie. Takáto dohoda jej zakladá povinné poistenie v nezamestnanosti.

Dňa 31. marca 2013 bude zaradená do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Do posúdenia nároku na dávku v nezamestnanosti vstupuje aj jej poistenie dosiahnuté z pracovného pomeru aj jej poistenie dosiahnuté z dohody s tým, že prekrývajúce obdobie poistenia sa zohľadní len raz. V posudzovanom období troch rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie tak dosiahne dostatočnú dobu poistenia na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti. Výška dávky v nezamestnanosti sa určí z vymeriavacích základov na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti dosahovaných z pracovného pomeru v období dvoch rokov pred zaradením do evidencie s tým, že sa zohľadní aj príjem z dohody. Príjem z dohody tak ovplyvní výšku dávky v nezamestnanosti a to až do zákonom ohraničeného maxima.

2. Pracovný pomer prechádzajúci z roku 2012 do roku 2013 a vznik aj zánik dohody v roku 2012

Fyzická osoba s kontinuálnym pracovným pomerom od roku 2002 u jedného zamestnávateľa sa stane od 15. januára 2013 nezamestnanou, keďže jej pracovný pomer 14. januára 2013 skončí.

So svojím zamestnávateľom mala v období do 1. novembra do 31. decembra 2012 uzavretú dohodu o vykonaní práce. Takáto jej však nezaložila povinné poistenie v nezamestnanosti, keďže dohody vo všeobecnosti majú za následok vznik povinného poistenia v nezamestnanosti najskôr od 1. januára 2013.

Klient je zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie dňa 15. januára 2013. Posúdenie vzniku nároku na dávku v nezamestnanosti ako aj určenie výšky tejto dávky je výlučne ovplyvnené poistením v nezamestnanosti dosiahnutým z pracovného pomeru a zárobkami z tohto pracovného pomeru. Odmena z dohody o vykonaní práce vyplatená klientovi za obdobie od 1. novembra do 31. decembra 2012 výšku dávky v nezamestnanosti neovplyvní.

3. Pracovný pomer prechádzajúci z roku 2012 do roku 2013 a vznik dohody v roku 2012, ktorá pokračuje do roku 2013

Klient je v jednom pracovnom pomere od roku 2002 u jedného zamestnávateľa. Z tohto pracovného pomeru je povinne poistený v nezamestnanosti až do 15. januára 2013, kedy jeho pracovný pomer skončí.

So svojím zamestnávateľom uzavrie dohodu o vykonaní práce odo dňa 1. decembra 2012, pričom si so zamestnávateľom dohodnú pravidelné mesačné odmeňovanie. Takáto dohoda zakladá

klientovi od 1. januára 2013 povinné poistenie v nezamestnanosti. Spolu s pracovným pomerom zaniká k 15. januáru 2013 aj dohoda o vykonaní práce.

Dňa 16. januára 2013 bude klient zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Do posúdenia nároku na dávku v nezamestnanosti vstupuje klientovi, podobne ako v 1. prípade, poistenie v nezamestnanosti dosiahnuté z pracovného pomeru ako i poistenie v nezamestnanosti dosiahnuté z dohody od 1. januára 2013 s tým, že prekrývajúce obdobie sa zohľadní len raz. Výšku dávky v nezamestnanosti ovplyvní okrem príjmov z pracovného pomeru z obdobia dvoch rokov pred zaradením do evidencie aj odmena z dohody o vykonaní práce, a to až do zákonom ohraničeného maxima.

4. Dohoda uzavretá pred rokom 2013 a pokračujúca do roku 2013

Fyzická osoba mala u rôznych zamestnávateľov v nadväzujúcich obdobiach uzatvárané dohody o pracovnej činnosti, ktoré spolu súvisle trvali až do 31. decembra 2012 viac ako dva roky. Jedna z týchto dohôd o pracovnej činnosti trvala až do 31. januára 2013. Dňa 1. februára 2013 bude klient zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Dohody o pracovnej činnosti nezaložili do 31. decembra 2012 klientovi povinné poistenie v nezamestnanosti, keďže dohody vo všeobecnosti majú za následok vznik povinného poistenia v nezamestnanosti najskôr od 1. januára 2013. Klientovi sa tak pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti bude zohľadňovať iba obdobie povinného poistenia v nezamestnanosti dosiahnuté na základe dohody o pracovnej činnosti za obdobie od 1. do 31. januára 2013 a teda nárok na dávku v nezamestnanosti nevznikne.

5. Rodičovská dovolenka čerpaná už pred rokom 2013 a pokračujúca aj v roku 2013 bez výkonu práce na dohodu

Počas rodičovskej dovolenky majú zamestnanci prerušené povinné poistenie v nezamestnanosti napriek tomu, že ich pracovný pomer naďalej trvá. Mamičky, ktoré po vyčerpaní celej rodičovskej dovolenky prichádzajú o zamestnanie, sa evidujú na príslušných úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, avšak nezostávajú bez dávky v nezamestnanosti. Napriek tomu, že počas rodičovskej dovolenky majú svoje povinné poistenie v nezamestnanosti prerušené, započítava sa im na nárok na dávku v nezamestnanosti toto obdobie prerušeného poistenia ako keby toto poistenie v nezamestnanosti naďalej trvalo.

Pri určení výšky dávky v nezamestnanosti sa vychádza z vymeriavacích základov, ktoré takéto klientky dosahovali pred nástupom na rodičovskú dovolenku, t. j. pri určení sumy dávky v nezamestnanosti sa vychádza z dosahovaného reálneho príjmu z obdobia dvoch rokov pred nástupom na rodičovskú dovolenku.

6. Rodičovská dovolenka čerpaná už pred rokom 2013 a pokračujúca aj v roku 2013 s dohodou vykonávanou počas rodičovskej dovolenky v roku 2013

Podobne ako v 5. prípade dochádza počas rodičovskej dovolenky k prerušeniu povinného poistenia v nezamestnanosti. Obdobie rodičovskej dovolenky sa však pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti zohľadňuje ako keby toto poistenie naďalej trvalo.

Klientka uzavrie so svojím zamestnávateľom dohodu o vykonaní práce odo dňa 1. januára 2013, pričom si so zamestnávateľom dohodnú pravidelné mesačné odmeňovanie. Takáto dohoda zakladá od 1. januára 2013 povinné poistenie v nezamestnanosti. Spolu so zánikom pracovného pomeru a skončením čerpania rodičovskej dovolenky ku dňu 31. marca 2013 zaniká aj táto dohoda o vykonaní práce. Následne sa klientka eviduje na úrade práce sociálnych vecí a rodiny.

Okrem doby rodičovskej dovolenky, ktorá sa považuje za dobu poistenia v nezamestnanosti, dosiahne klientka v posudzovanom období aj skutočnú dobu poistenia v nezamestnanosti na základe dohody o vykonaní práce, a to od 1. januára 2013 do 31. marca 2013.

Pri určení výšky dávky v nezamestnanosti sa bude vychádzať z vymeriavacích základov, ktoré klientka dosiahla v súvislosti s dohodou o vykonaní práce v januári až marci 2013. Výšku dávku v nezamestnanosti nebude možné určiť z vymeriavacích základov, ktoré klientka dosiahla pred nástupom na rodičovskú dovolenku, pretože v období dvoch rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie dosiahla skutočný príjem, ktorý je vymeriavacím základom na platenie poistného na poistenie v nezamestnanosti a to práve z dohody o vykonaní práce.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
oddelenie opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Zmeny vyplývajúce z novely zákona o sociálnom poistení pre výkon úrazového poistenia

Dňa 10. augusta 2012 bol NR SR schválený **zákon č. 252/2012 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela zákona“).

Na účely úrazového poistenia sa novelou zákona osobný rozsah, tzn. okruh fyzických osôb v právnom vzťahu zakladajúcim zamestnávateľovi povinné úrazové poistenie nezmenil.

Tzv. „**dohodári**“ zostávajú aj po 31. decembri 2012 zamestnancami na účely úrazového poistenia podľa rovnakých podmienok ako doteraz, ale od 1. januára 2013 sa stávajú podľa podmienok ustanovených v novele zákona tiež zamestnancami na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti. Z uvedeného vyplýva, že nárok na úrazový príplatok v období dočasnej pracovnej neschopnosti (DPN) v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, na ktorý za súčasného právneho stavu dohodári nemali nárok, pretože im ako osobám nepodliehajúcim povinnému nemocenskému poisteniu nevznikol v prípade pracovnej neschopnosti nárok na náhradu príjmu alebo nárok na výplatu nemocenského, **môže od 1. januára 2013 nárok na túto úrazovú dávku vzniknúť**, ak budú podľa novely zákona spĺňať podmienky na nárok na náhradu príjmu v prípade DPN a od 11. dňa DPN nárok na výplatu nemocenského.

Najpodstatnejšou zmenou vyplývajúcou z novely zákona je však zmena systému zvyšovania úrazových dávok súvisiace so zmenou systému valorizácie dôchodkových dávok. **Zmeny systému zvyšovania dôchodkových dávok počnúc od 1. januára 2013 ustanovené novelou zákona v § 82 si vyžiadali zavedenie osobitného zvyšovania (valorizácie) úrazových rent.**

Zmeny valorizácie dôchodkových dávok, prijaté najmä na zmiernenie rozdielov medzi najnižšími a najvyššími dôchodkami, znamenajú, že dôchodková dávka sa bude zvyšovať už od roku 2013 **nie percentom ale pevnou sumou osobitne určenou pre každý druh dôchodku**, ktorá bude určená v závislosti od medziročného rastu priemernej mzdy a od medziročného rastu spotrebiteľských cien vykázaných Štatistickým úradom SR vždy za prvý polrok kalendárneho roka, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku, tzn. kalendárnemu roku, v ktorom sa dôchodkové dávky zvyšujú.

Nakoľko zavedenie valorizácie ustanovenej v novele zákona pre dôchodkové dávky **by bolo pre valorizovanie úrazových dávok neodôvodnené s ohľadom na ich účel**, bol akceptovaný návrh na prijatie právnej úpravy osobitne upravujúcej valorizáciu **úrazových rent, pozostalostných úrazových rent a nadväzne aj limitov upravených zákonom pre niektoré úrazové dávky (jednorazové odškodnenie, náhradu nákladov spojených s liečením a náhradu nákladov spojených s pohrebom)**, a to iným spôsobom a podľa iných ukazovateľov ako ustanovila novela zákona pre zvyšovanie dôchodkových dávok.

V zmysle prijatých zmien v § 89 sa bude **úrazová renta v období od 1. januára 2013 do 31. decembra 2017 zvyšovať percentuálne v závislosti od**

- medziročného rastu **spotrebiteľských cien** a
- medziročného rastu **priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve SR** vykázaných Štatistickým úradom SR za prvý polrok kalendárneho roka, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku, v ktorom sa zvýšenie úrazovej renty vykonáva.

Pre stanovenie percenta valorizácie sa bude podľa novely zákona z pôvodného pomeru percentuálnych podielov predmetných ukazovateľov (50 % ku 50 %), platiaceho ešte aj v roku 2013, percentuálny podiel (váha) ukazovateľa medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve SR každoročne až do roka 2017 vrátane postupne o 10 % znižovať a naopak, percentuálny podiel ukazovateľa medziročného rastu spotrebiteľských cien sa bude o rovnaké percentá každoročne zvyšovať.

Od 1. januára 2018 sa bude úrazová renta zvyšovať už len v závislosti od medziročného rastu spotrebiteľských cien vykázaného Štatistickým úradom SR za prvý polrok kalendárneho roka, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku. Príslušný kalendárny rok je rok, v ktorom sa zvýšenie úrazovej renty vykonáva.

V zmysle novely zákona sa percento zvýšenia úrazovej renty ustanoví opatrením, ktoré vydá Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a vyhlási jeho úplné znenie uverejnením v Zbierke zákonov najneskôr do 31. októbra kalendárneho roka, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku.

Úrazová renta vyplácaná od 1. januáru príslušného kalendárneho roka sa ako doteraz zvyšuje od 1. januára príslušného kalendárneho roka a úrazová renta priznaná od 1. januára do 31. decembra príslušného kalendárneho roka sa zvyšuje odo dňa priznania.

Nakoľko novela zákona ustanovila v § 93 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov pre zvyšovanie pozostalostnej úrazovej renty odkaz na § 89 ods. 8 a 9 novely zákona, znamená to, že sa pozostalostné úrazové renty budú **každoročne zvyšovať rovnakým percentom ako sa budú zvyšovať úrazové renty.**

- Z prechodných ustanovení novely zákona, ktoré sa týkajú zvyšovania úrazových dávok (§ 293ce a § 293cm), vyplýva, že osobitný spôsob valorizácie úrazovej renty ustanovený novelou zákona sa bude uplatňovať rovnako aj pre zvyšovanie
 - **úrazovej renty**, na ktorú bola od 1. januára 2004 prekvalifikovaná náhrada za stratu na zárobok po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity alebo náhrada za stratu na dôchodku,
 - **pozostalostnej úrazovej renty**, na ktorú bola prekvalifikovaná náhrada nákladov na výživu pozostalých,
 - **plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti štátu za škodu na zdraví**, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby pri plnení služobných povinností alebo v priamej súvislosti s ich plnením, ktorých výplatu prevzala Sociálna poisťovňa od 1. augusta 2006 od Ministerstva obrany SR.

Podľa vydaného opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 329/2012 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2013, uverejneného v číastke 82/2012 Zbierky zákonov, sa úrazová renta v roku 2013 zvyšuje o **3,05 %**. Rovnakým percentom sa podľa novely zákona zvyšuje v roku 2013 aj pozostalostná úrazová renta.

Zákonné maximálne limity pre úrazové dávky sa po prepočítaní percentom valorizácie (3,05 %), ustanoveným predmetným opatrením pre úrazové renty, menia od 1. januára 2013 nasledovne

- pre **jednorazové odškodnenie** sa limit zvyšuje zo sumy 48 883,90 EUR na sumu **50 374,90 EUR**,

- pre **náhradu nákladov spojených s liečením** sa limit zvyšuje zo sumy 24 442,00 EUR na **sumu 25 187,50 EUR**,
- pre **náhradu nákladov spojených s pohrebom** sa limit zvyšuje zo sumy 2 444,40 EUR na **sumu 2 519,00 EUR**.

Ing. Blanka Pipová,
vedúca oddelenia metodiky úrazového poistenia
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Chronická obštrukčná choroba pľúc

Chronická obštrukčná choroba pľúc je civilizačné ochorenie, na ktoré zomiera ročne na celom svete asi 3 milióny ľudí. Je 4. najčastejšou príčinou smrti spomedzi chorôb v celosvetovom meradle, so stúpajúcou tendenciou. Podľa WHO (Svetovej zdravotníckej organizácie) na chronickú obštrukčnú chorobu pľúc trpí 1% populácie. Predpokladá sa, že na Slovensku trpí touto chorobou asi 8% – 16% ľudí vo veku nad 40 rokov. Napriek tomu sa tejto chorobe vo verejnosti nevenuje dostatočná pozornosť, príznaky ochorenia sú podceňované, preto je väčšina pacientov diagnostikovaných v neskorých štádiách ochorenia.

Hlavnou príčinou jej vzniku je fajčenie, ale aj iné škodlivé látky v životnom prostredí, ktoré poškodia pľúca a dýchacie cesty. Svetová zdravotnícka organizácia označuje závislosť od tabaku za globálnu pandémiu. Vo svete fajčí asi 1, 3 miliardy ľudí. Podľa štatistík je u mužov vyspelých krajín približne 30% fajčiarov, v rozvojových krajinách je to až 60%. Znepokojujúci je vzostup počtu fajčiacich žien a dievčat a posun fajčiarov do mladších vekových skupín.

Keď sú dýchacie cesty a pľúca trvalo vystavené škodlivým látkam, dôjde k zápalu, začerveneniu sliznice a opuchu. Tým sa poškodí mechanizmus samočistiacej schopnosti priedušiek, priedušky sa upchávajú hlienovitým sekrétom, dostaví sa kašeľ, zadychavanie pri námahe, pískanie na prsiach, rozvíja sa chronický zápal priedušiek. Postupne dôjde k zúženiu dýchacích ciest, čo spôsobuje obmedzenie priechodu vzduchu. Postihnutý pociťuje závažnejšiu dýchavicu a postupne stráca schopnosť vykonávať bežné denné činnosti. Chronická obštrukčná choroba pľúc postihuje predovšetkým pľúca, ale súčasne má dôsledky na celý organizmus.

Aj keď sa chronická obštrukčná choroba pľúc nedá vyliečiť, včasná diagnostika a správna liečba môžu postihnutému priniesť veľa rokov kvalitného života. Škody ktoré už v dýchacích cestách

vznikli sa nedajú zvrátiť, preto je dôležité, aby sa každý, kto trpí kašľom a pocitom zadýchavania, čo najskôr obrátil na odborného pľúcneho lekára a riadil sa jeho odporúčaniami. Odborný pľúcny lekár každému pacientovi urobí potrebné kompletne vyšetrenie, ktoré zahŕňa podrobnú anamnézu, fyzikálne vyšetrenie, spirometrické meranie obmedzenia prúdenia vzduchu v pľúcach, rtg. vyšetrenie hrudníka, zhodnotí závažnosť ochorenia a navrhne liečbu.

Zhodnotenie závažnosti ochorenia vyplýva z intenzity príznakov, závažnosti spirometrických porúch a prítomnosti komplikácií.

Pri **ľahkom štádiu** sa objavuje častý kašeľ, občas sprevádzaný vykašliavaním hlienu. Postihnutý pociťuje dýchavicu pri ťažšej fyzickej práci alebo rýchlejšej chôdzi. Pri **strednom štádiu** ochorenia je kašeľ závažnejší a častejší a je sprevádzaný vykašliavaním hlienu, prítomná je výraznejšia dýchavica a postihnutý má problém s vykonávaním bežných domácich prác, či fyzických aktivít. Pri **závažnom štádiu** ochorenia postihnutý kašle takmer neustále a vykašľáva veľké množstvo hlienu, má ťažkosti s dýchaním počas dňa aj noci, nie je schopný vykonávať ani bežné domáce činnosti, nedokáže vyjsť po schodoch a aj pohyb po miestnosti mu spôsobuje ťažkosti. V mnohých prípadoch pokročilého štádia dochádza k zlyhávaniu pravého srdca a postihnutý je odkázaný na dlhodobú domácu oxygenoterapiu, teda dýchanie vzduchu obohateného o kyslík.

V súčasnosti sa k liečbe pristupuje komplexne a liečba je ušitá na mieru konkrétnemu pacientovi. Na Slovensku je dostatok kvalitných a účinných liekov. Lekár môže splniť očakávania pacienta len vtedy, ak príde so svojimi ťažkosťami včas a bude pri liečbe spolupracovať. Liečba je zameraná na odstránenie dýchavice, na odstránenie produkcie hlienov alebo aspoň zníženie ich množstva, na odstránenie alebo zníženie výskytu kašľa. Ak postihnutý fajčí, je mimoriadne dôležité, aby tento zlovyk zanechal, lebo akékoľvek úsilie lekára je pri súčasnom fajčení zbytočné. Pritom je jednoznačne dokázané, že zanechanie fajčenia má preukázateľne významný efekt vo všetkých štádiách chronickej obštrukčnej choroby pľúc, redukuje úmrtnosť, spomaľuje zhoršovanie pľúcnych funkcií a redukuje príznaky ochorenia.

Posudkoví lekári sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne sa stretávajú s pacientmi s chronickou obštrukčnou chorobou pľúc veľmi často, a to tak pri posudzovaní zdravotného stavu na účely invalidity a v rámci dočasnej pracovnej neschopnosti aj pri kontrole posudzovania spôsobilosti na prácu u všeobecných lekárov pre dospelých. Chronická obštrukčná choroba pľúc je uvedená v Medzinárodnej klasifikácii chorôb – 10. revízia pod diagnózou J44 – Iná zdĺhavá obštrukčná pľúcna choroba.

Pri posudzovaní zdravotného stavu na účely invalidity posudkový lekár pri chronickej obštrukčnej chorobe pľúc určí mieru poklesu schopnosti zárobkovej činnosti postihnutého na základe predložených odborných lekárskeho nálezov. Hodnotí zníženie funkcie pľúc v dôsledku choroby, vplyv choroby na iné orgány a systémy a na celkový stav organizmu.

Táto choroba je v prílohe č. 4 k zákonu č. 461/ 2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, zaradená v Kapitole VIII – Choroby dýchacej sústavy, Oddiel B – Choroby dolných dýchacích ciest, Položka 1 – Chronická obštrukčná choroba pľúc, písmeno:

a/ štádium I. – mierny (ľahký) stupeň, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 10% – 20%

b/ štádium II. - stredný stupeň, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 30% – 50%

c/ štádium III. – ťažký stupeň, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 60% – 80%

d/ štádium IV. – veľmi ťažký stupeň, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 85%

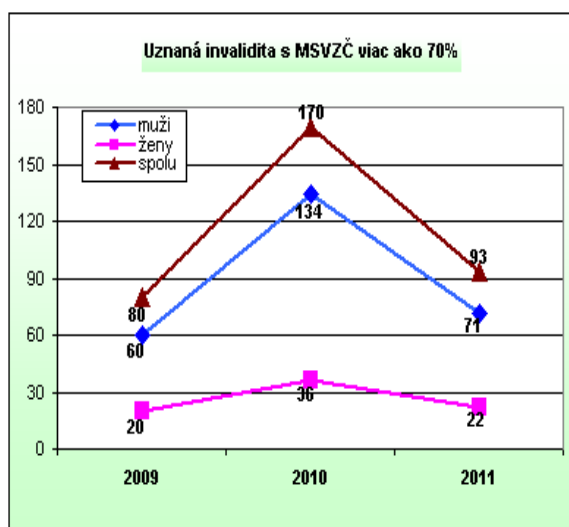
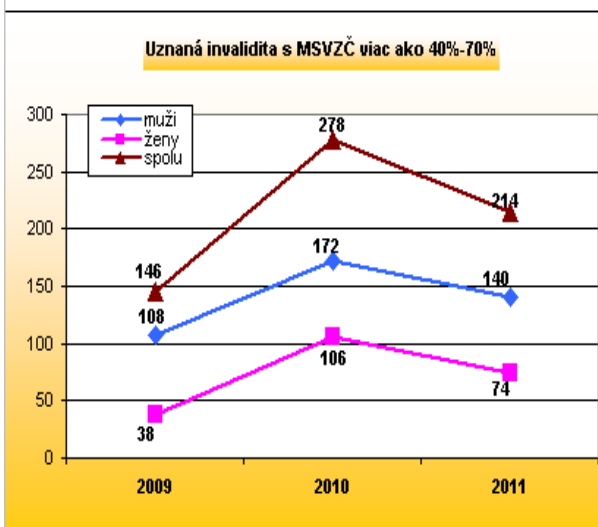
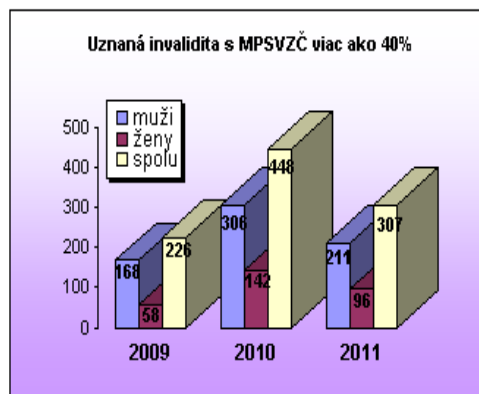
V nasledujúcej tabuľke a v grafoch je uvedený počet uznaných invalidít v rokoch 2009, 2010 a 2011 zvlášť u mužov a u žien a spolu u mužov a žien. Tiež je uvedený počet uznaných invalidít s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti o viac ako 40% - 70%, nad 70% a počet uznaných všetkých invalidít s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti nad 40%.

Posudzovanie zdravotného stavu na účely invalidného dôchodku v pobočkách SP

pre diagnózu J44: Iná zdĺhavá obštrukčná pľúcna choroba

*MPSVZČ - Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť

Uznaná invalidita	Pohlavie	2009	2010	2011
Uznaná invalidita s MPSVČ* viac ako 40% - 70%	muži	108	172	140
	ženy	38	106	74
	SPOLU	146	278	214
Uznaná invalidita s MPSVČ* viac ako 70%	muži	60	134	71
	ženy	20	36	22
	SPOLU	80	170	93
Uznaná invalidita s MPSVČ* viac ako 40%	muži	168	306	211
	ženy	58	142	96
	SPOLU	226	448	307

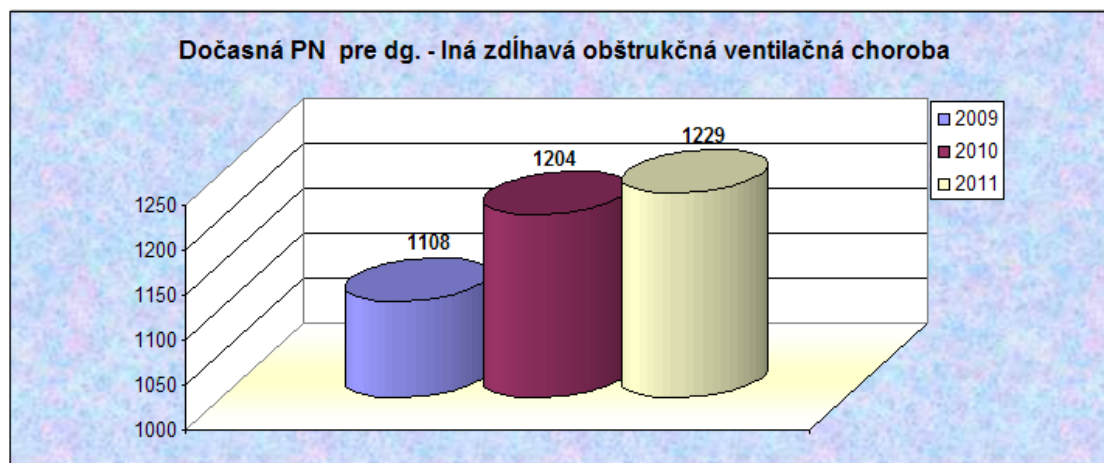
V ďalšej tabuľke a grafe je uvedený počet uznaných dočasne práceneschopných poistencov na chronickú obštrukčnú chorobu pľúc v rokoch 2009, 2010 a 2011 podľa vekovej štruktúry a spolu. Z uvedeného je zrejmý stúpajúci trend výskytu tohto ochorenia v populácii, ako aj skutočnosť, že **najvyšší výskyt ochorenia v uvedených rokoch bol vo vekovej skupine 50 – 59 ročných**. Závažnosti ochorenia zodpovedá aj priemerná dĺžka trvania jednej dočasnej pracovnej neschopnosti na toto ochorenie tak, ako je uvedené v tabuľke.

Dočasná pracovná neschopnosť pre diagnózu J44: Iná zdĺhavá obštrukčná pľúcna choroba

Pohlavie: spolu

Diagnóza od: J44 - Iná zdĺhavá obštrukčná pľúcna choroba

ROK	Počet dočasných PN podľa vekovej štruktúry							Priemer. doba trvania 1 ukončenej DPN v dňoch
	Do 18	19 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 a viac	
2009	0	61	132	260	518	130	7	74,3
2010	0	63	154	271	540	166	10	78,3
2011	0	55	170	274	567	159	4	76,8

Bratislava, 14. 12. 2012 (JAM)

Zaujímavá je aj skutočnosť, že podľa štatistických údajov Sociálnej poisťovne najvyšší výskyt dočasných pracovných neschopností v rokoch 2009 – 2011 pre chorobu J 44 – Iná zdĺhavá obštrukčná pľúcna choroba, bol v okrese **Stará Ľubovňa, Trebišov a Trnava**.

Chronická obštrukčná choroba pľúc je mimoriadne veľkým celosvetovým problémom nielen zdravotným, ale aj ekonomickým a sociálnym. Zarážajúce je, že oproti iným závažným ochoreniam, ako napríklad onkologické ochorenia, kde veľakrát nie je známa príčina vzniku choroby, pri tejto pľúcnej chorobe sú príčiny známe a napriek tomu sa prevencii venuje minimálna pozornosť. Zrejme aj

pri tejto chorobe hrá hlavnú úlohu absencia úcty jedinca a spoločnosti k životu a k vlastnému zdraviu.

MUDr. Jana Kelemenová

posudková lekárka sociálneho poistenia,
Sociálnej poisťovne, ústredie

a

Bc. Lýdia Jamrišková,

tabuľková a grafická časť
odbor lekárskej posudkovej činnosti
Sociálnej poisťovne, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

PORADŇA

Dávka v nezamestnanosti a neospravedlnená neprítomnosť v práci

U svojho posledného zamestnávateľa som pracoval nepretržite od roku 2007 do 14. júla 2011. Po skončení zamestnania som bol uznaný za dočasne pracovne neschopného, dočasná pracovná neschopnosť mi trvala od 15. júla 2011 do 13. júla 2012. Po vyčerpaní celého podporného obdobia z nemocenskej dávky som sa nechal na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny zaradiť do evidencie nezamestnaných, a to dňom 14. júla 2012. Pracovný pomer mi v období troch rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie trval viac ako 730 dní a preto nerozumiem, prečo mi nebola dávka v nezamestnanosti priznaná.

Podmienkou nároku na dávku v nezamestnanosti je dosiahnutie doby poistenia v nezamestnanosti v rozsahu najmenej dva roky, čo je 730 dní, v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Vy ste boli zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie dňa 14. júla 2012. Posudzované obdobie, z ktorého sa zisťuje dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti, je teda vo Vašom prípade obdobie od 14. júla 2009 do 13. júla 2012. V tomto období ste boli zamestnancom v pracovnom pomere a potom dočasne pracovne neschopným, pričom Vaša dočasná pracovná neschopnosť vznikla po skončení Vášho zamestnania.

Pracovný pomer u Vášho posledného zamestnávateľa Vám v posudzovanom období trval od 14. júla 2009 do 14. júla 2011. Zamestnanci sú z titulu svojho zamestnania sociálne poistení, avšak existujú situácie, kedy sa im ich povinné sociálne poistenie prerušuje napriek tomu, že ich zamestnanie naďalej trvá. Jednou z týchto situácií je, keď zamestnávateľ vykazuje zamestnancovi neospravedlnenú neprítomnosť v práci, ktorá má za následok prerušenie povinného sociálneho poistenia zamestnanca. Vo Vašom prípade zamestnávateľ vykazoval v období od 7. júla 2011 do 12.

júla 2011 neospravedlnenú neprítomnosť v práci, čo malo za následok prerušenie povinného poistenia v tomto období. Obdobie pracovného pomeru od 7. júla 2011 do 12. júla 2011, počas ktorého ste mali v práci neospravedlnenú neprítomnosť, tak nie je možné hodnotiť ako dobu poistenia v nezamestnanosti.

V posudzovanom období ste teda dosiahli dobu poistenia v nezamestnanosti v obdobiach od 14. júla 2009 do 6. júla 2011 (723 dní), a od 13. júla 2011 do 14. júla 2011 (2 dni). Celkovo ste tak dosiahli v posudzovanom období dobu poistenia v nezamestnanosti 725 dní. Keďže nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká získaním 730 dní poistenia v nezamestnanosti, je zrejmé, že ste túto podmienku nespĺnili. Dosiahnutú dobu poistenia v nezamestnanosti neovplyvní ani Vaša dočasná pracovná neschopnosť, ktorá trvala od 15. júla 2011 do 13. júla 2012. Samotná existencia dočasnej pracovnej neschopnosti, pokiaľ sa neprelína s už existujúcim poistením, nevedie k dosiahnutiu doby poistenia v nezamestnanosti.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
referent oddelenia opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Neuspokojené nároky z pracovného pomeru

U svojho zamestnávateľa som pracoval do augusta 2009. Posledné tri mesiace trvanie pracovného pomeru mi nevyplatil mzdu. Nakoľko zamestnávateľ nevyplácal ani svojich ostatných zamestnancov a dlhoval aj ostatným svojim veriteľom, bol dňa 8. apríla 2011 na neho podaný návrh na vyhlásenie konkurzu. Následne som si uplatnil nárok na dávku garančného poistenia. Dávka garančného poistenia mi však nebola priznaná z dôvodu, že moje neuspokojené nároky z pracovného pomeru nespádali do obdobia 18 mesiacov pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu. Domnievam sa, že nárok na dávku garančného poistenia by som mal mať, keďže neuspokojené nároky mám riadne potvrdené a zamestnávateľ za mňa riadne platil odvody na garančné poistenie.

Dávkou garančného poistenia uspokojuje Sociálna poisťovňa zamestnancovi sumu neuspokojených nárokov z pracovnoprávneho vzťahu, ktoré mu nevyplatil zamestnávateľ. Na priznanie nároku na dávku garančného poistenia je okrem platobnej neschopnosti zamestnávateľa a existencie neuspokojených nárokov z pracovnoprávneho vzťahu potrebné, aby tieto neuspokojené nároky zamestnanca spadali do konkrétneho časového rozsahu. To znamená, že dávkou garančného poistenia sa neuspokojia automaticky neuspokojené pracovnoprávne nároky zamestnanca za akékoľvek obdobie.

Suma dávky garančného poistenia sa určí z neuspokojených nárokov zamestnanca za posledné tri mesiace pracovnoprávneho vzťahu pred vznikom platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo za posledné tri mesiace pred skončením pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Časový rozsah, do ktorého musia spadať neuspokojené nároky z pracovnoprávneho vzťahu, ktorých náhrada môže byť uspokojená dávkou garančného poistenia, je pritom časovo ohraničený obdobím osemnástich mesiacov.

Začiatok tohto 18 mesačného časového rozsahu môže byť určený dátumom platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Je tomu tak v prípade, ak pracovnoprávny vzťah skončil pred vznikom platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo pracovný pomer stále trvá. V opačnom prípade, ak pracovnoprávny vzťah skončil po vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa, je toto 18 mesačné obdobie určené v závislosti od dátumu skončenia pracovnoprávneho vzťahu.

Dávkou garančného poistenia je možné uspokojiť len nároky zamestnanca vzniknuté v takto určenom osemnásťmesačnom časovom období a to v rozmedzí troch mesiacov. Pokiaľ požadované neuspokojené nároky do tohto obdobia nespádajú, nárok na dávku garančného poistenia nevznikne. Vo Vami uvedenom prípade, ste žiadali priznať dávkou garančného poistenia náhradu neuspokojených nárokov z obdobia dlhšieho ako 18 mesiacov pred vznikom platobnej neschopnosti zamestnávateľa, preto Vám nárok na dávku garančného poistenia nemohol byť priznaný.

JUDr. Zuzana Kamenistá

referent oddelenia opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Musím ako invalidný dôchodca požiadať o starobný dôchodok?

Dňa 19. októbra 2010 mi bol priznaný invalidný dôchodok s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 75 %. Po tomto dátume som ešte pracoval od 1. apríla 2011 do 30. júna 2011. Dňa 8. januára 2013 dosiahnem dôchodkový vek. Musím požiadať o priznanie starobného dôchodku? Čo ak bude suma starobného dôchodku nižšia ako suma invalidného dôchodku?

Poberateľ invalidného dôchodku nemá povinnosť, ale **možnosť** požiadať najskôr dovŕšením dôchodkového veku o starobný dôchodok. Sociálna poisťovňa vypočíta sumu starobného dôchodku a porovná ju so sumou invalidného dôchodku. Vyplácať Vám bude ten dôchodok, ktorého suma bude vyššia. Nárok na nižší z dôchodkov Vám zanikne.

O priznanie starobného dôchodku **môžete** požiadať prostredníctvom pobočky Sociálnej poisťovne v mieste svojho trvalého bydliska, najskôr dovŕšením dôchodkového veku alebo hocikedy po tomto dátume.

Renáta Lacková,
vedúca Informačno-poradenského centra,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Práca po dovŕšení dôchodkového veku a osobný mzdový bod

Dôchodkový vek som dovŕšil 24. októbra 2012. O starobný dôchodok som nepožiadala, naďalej pracujem a zamestnanie ukončím 31. januára 2013. Ak o starobný dôchodok požiadam od 1. februára 2013, bude mi do rozhodujúceho obdobia pre výpočet priemerného osobného mzdového bodu zahrnutý aj rok 2012?

Rozhodujúce obdobie na zistenie priemerného osobného mzdového bodu sú kalendárne roky pred rokom, v ktorom boli splnené podmienky nároku na dôchodok s výnimkou kalendárnych rokov pred 1. januárom 1984.

Keďže podmienky nároku na starobný dôchodok ste splnili 24. októbra 2012, rozhodujúcim obdobím na zistenie priemerného osobného mzdového bodu, sú kalendárne roky **1984 až 2011** aj v prípade, že o dôchodok požiadate až od 1. februára 2013.

Obdobie dôchodkového poistenia (zamestnanie a ďalšie započítateľné doby) Vám bude zhodnotené od ukončenia povinnej školskej dochádzky do 23. októbra 2012.

Obdobie od 24. októbra 2012 do 31. januára 2013 sa bude hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok bez poberania tohto dôchodku aj s osobným mzdovým bodom za toto obdobie, v ktorom sa zohľadní vymeriavací základ dosiahnutý v tomto období.

Renáta Lacková,
vedúca Informačno-poradenského centra,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Práca počas poberania predčasného dôchodku a jeho prepočet

Od 2. septembra 2011 mi bola zastavená výplata predčasného starobného dôchodku, pretože som bol povinne dôchodkovo poistený. Dôchodkový vek dovším 5. januára 2013. Môžem požiadať o prepočet starobného dôchodku? Ak áno, akým spôsobom a odkedy?

O nové určenie sumy starobného dôchodku môžete požiadať **písomnou žiadosťou** (listom) a adresovať ju ústrediu Sociálnej poisťovne. Žiadosť musí obsahovať identifikačné údaje osoby, ktorá ju podáva (meno, priezvisko, adresu a číslo, pod ktorým sa vypláca dôchodok), dátum a podpis a musí z nej byť zrejmé, že žiadate o nové určenie sumy starobného dôchodku.

Ak poistenec dovŕši dôchodkový vek po 31. decembri 2012, môže požiadať o nové určenie sumy starobného dôchodku **odo dňa podania žiadosti, najskôr odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku**. Sociálna poisťovňa o žiadosti o nový výpočet sumy starobného dôchodku rozhodne do 90 dní od začatia konania.

Suma starobného dôchodku patriaca k dovŕšeniu dôchodkového veku sa zvýši o 0,5 % za každých začatých 30 dní, počas ktorých dôchodca nepoberal predčasný starobný dôchodok, pretože bol povinne dôchodkovo poistený.

Renáta Lacková,
vedúca Informačno-poradenského centra,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)